X. évfolyam. 16. szám. Péntek, 1876. január 21.

Előfizetési dij:
Vidékre postán vagy helyben házhoz hordva:
Egy évre . . . . . 20.—
Félévre . . . . . 10.—
Negyedévre . . . . . 5.—
Egy hóra 1.80

Egy szám 8 krajczár.

Hirdetési dij: 9 hasábos petitsor egyszeri hirdetése 12 kr., többször 10 kr.

Bélyegdij minden hirdetésért külön 30 kr.

Nyilttér: Öt hasábos sor 30 krajczár.

EGYETÉRTÉS

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

Szerkesztői iroda:
Budapest IV. megyeháztér 9. sz.
hová a lap szellemi részét illető minden közlemény küldendő. — A küldemények csak bérmentesen fogadtatnak el.

Kéziratok csak rendkivüli esetben küldetnek vissza.

Kiado-hivatal:
Budapest IV. megyeháztér 9. sz.
Vodianer F. nyomdájában.

Előfizetési föltételek
az
EGYETÉRTÉS
politikai és közgazdászati napilapra.

Egész évre . . . . . **20** frt. — kr.
Fél évre . . . . . **10** frt. — kr.
Negyed évre . . . . . **5** frt. — kr.
Egy hóra . . . . . **1** frt. **80** kr.

☞ Az előfizetési pénzek és utalványok az **„Egyetértés“** kiadó hivatalának Wodianer nyomda megyeház-tér 9. szám alá küldendők.

Budapest, január 20.

A képviselőház többsége tegnap Szontágh Pál inditványára elfogadott egy határozati javaslatot, melynél fogva Zarándmegye brádi választókerülete megválasztott képviselője Hodossiu József a képviselői állásról lemondottnak tekintetvén, országgyülési képviselői megbizása megszüntnek nyilvánittatik, és Zarándmegye központi választmánya a brádi kerületben uj képviselőválasztás eszközlésére utasitatni rendeltetik a képviselőház elnöke által.

Nem lehet nézetünk szerint eléggé szigoruan megróni, és roszalni Hodossiu magaviseletét, ki az általános választások alkalmával a brádi kerületben képviselővé választatván az országgyülésen több hónap óta nem csak meg nem jelent, de még csak megbizó levelét sem mutatta be, és ezt a képviselőház elnökének ismételt felszólitására sem tette.

Ezen eljárást részünkről sem nem értjük, sem védelmezni nem tudjuk semmi tekintetben. A ki nem akar képviselő lenni és az ezzel járó kötelezettségeknek legalább is annyiban eleget tenni, hogy megbizó levelét annak igazolása végett benyujtsa (legalább ennyiben mondjuk, mert vannak és voltak többen, a kik ennél többet alig tettek) az ne lépjen fel s ne ajánlja magát jelöltül. Erőszakkal senkit nem fognak a képviselői jelöltségre, és a ki fellép, az önként teszi azt.

De midőn Hodossiu József eljárását határozottan roszaljuk és azt megrovandónak tartjuk, nem helyeselhetjük a képviselőház többségének eljárását sem. Nem, mert ezen eljárásra a képviselőházat semmiféle törvény fel nem hatalmazza. Nem, mert a képviselőház határozatokkal az országot nem kormányozhatja. A képviselőház határozatai, a házon kivül senkit sem köteleznek, és ha azoktól az engedelmesség megtagadtatik, nincs törvényes, nincs alkotmányos organum, a mely azokat végrehajtsa, azoknak érvényt szerezzen. És ezért mi soha nem óhajtjuk, hogy a képviselőház oly határozatokat hozzon, a melyeknek érvényesitésére, ha azután ellenszegülésre találnának, tehetetlen.

Pedig nézetünk szerint a tegnap hozott határozat olyan. Most kérdjük, ha Zarándmegye központi bizottsága e határozatnak engedelmeskedni nem akar, van-e biró, van-e átalában alkotmányos és törvényes mód, Zarándvármegyét annak teljesitésére szoritani? Szerintünk nincs. Erőszak lehet hatalom, de az nem alkotmányos, nem törvényes hatalom. Es ha vannak is arra példák, hogy a kormányok egyes esetekben törvénytelen erőszakhoz is nyultak, mi nem tudunk példát, hogy népképviselők törvényhozó testülete valaha törvénykövetkezőleg alkotmányellenes erőszakhoz nyult volna.

Nem helyeselhetjük a képviselő ház határozatát, mert nem óhajtjuk soha, hogy a népképviselők törvényhozó testülete ily csorbát szenvedjen. Es ha történetesen Zarándmegye közp. bizottsága e határozatnak nem engedelmeskedik, kérdjük, mit fog a képviselőház tenni, hogy határozatát érvényesitse?

De feltéve, hogy Zarándmegye központi bizottsága engedelmeskedik az elnöki felhivásnak, és Hodossiu ujra megválasztatik a brádi kerület képviselőjének, és ujra meg nem jelenik, sem megbizó levelét be nem mutatja, vajjon ezen eljárás ismételtetni fog-e ellenében, és ha igen, mi siker várható tőle?

Mindezek oly kérdések, melyeknek feltételét mi a képviselőház tekintélyének érdekében soha nem kivánjuk, és azért nem helyeseljük a képviselőház határozatát.

De nem helyeseljük azt azért sem, mert ha a képviselőház többségére bizatik egyes tagjainak kizárathatása, az könnyen visszaélésekre szolgáltathat alkalmat. Lám csak tegnap hozatott a képviselőháznak Hodossiu elleni határozata, és a pártszenvedélytől, a pártdühtől elvakitott „Pesti Napló“ már is az egész baloldali ellenzékre óhajtaná azt kiterjesztetni.

Olyan vakitó hatása van a pártszenvedélynek, a pártdühnek, hogy még alig száradt meg a tinta, melylyel a képviselő ház jegyzője a Hodossiura vonatkozó jegyzőkönyvet megirta, és ime, a „Pesti Napló“-nak vad szenvedélye már is egy egész pártnak hasonló hatalom gyakorlásával kizáratását hozza inditványba. „Il n'y a que le prémier pas qui coute.“

Nem helyeselhetjük végre a képviselőház határozatát, mert van világos törvényünk, a mely hasonló esetekről intézkedik. Azt mondják, hogy a Simonyi Ernő által idézett törvény régi, elavult és többé nem alkalmazható törvény. De először ezen törvény, tudnillik az 1489-ki és az 1662-ki soha eltörülve nem volt, tehát érvényes, de másodszor ezen törvény szerint járt el a magyar országgyülés mindenkor, midőn ehez hasonló eset adta magát elő. Igy az 1839/40-ki, az 1843/4-ki és az 1847/8-ki országgyülések az erdélyi visszacsatolt részeket ezen törvény alapján nyolczszáz forint birságban elmarasztaltatták és a birságot rajtok meg is vétették. Azóta hasonló eset nem adta magát elő s igy a törvény alkalmazására szükség nem is volt.

Ha valakinek, a tvhozó testületnek kell mindenekelőtt megtartani és tisztelni a törvényt. Ha valakire,erre reá illik a mondás „Serva legem quam tulisti.“ Ha a törvényhozás egyszer elhagyja a törvényes utat, az emberi bölcseség nem képes kiszámitani azt, hogy hol fog végre megállapodni.

A függetlenségi kör minden nap délután 4 órakor ülést tart, melyen a tagok minél számosabban megjelenni kéretnek.

A m. k. pénzügyminiszteriumban van egy 1-só oszt. számtanácsos, neve Kolejt Lipót, kire azon sok miniszteri rendelet a magyar nyelv kötelező elsajátitására ugy látszik nem birt vonatkozással; mert ő mindekkoráig egy árva magyar szót sem képes ajkán kiejteni. Jó lenne tudni, hogy azt az 1800 frt fizetést huzza-e azért, mert egész éven át nem dolgozik semmit, avagy a 300 frt jutalmat (mely neki kimaradhatlan évi összeg, a melyet ő f. hó 17. is hasonló czimen felvett) azért, hogy oly kitartó a magyar nyelv el nem sajátitásában?

A czimeres jószágról.

A lapok irják:

„Amerikai élő ökröket szándékszik egy vállalkozó Bécsbe szállitani, minthogy ki van számitva, hogy az Amerikából szállitott hus olcsóbb leend a mostaninál. Londonba már több idő óta szállitanak az uj világból élő marhákat.“

Nesztek magyar ökrök közös vámterület!

*

Van e dolognak sok egyéb bibéje is, mely veszélylyel fenyegeti a magyar gazdaközönség érdekeit, ha a külön vámterület segélyével a magyar feldolgozó iparban nem teremtünk gyors és állandó fogyasztó piaczokat.

Eddig csak a disznózsirt és nyers bőröket szálliták nagy mennyiségben az európai continensre. Könnyen tehették és olcsón adhatták, mert az amerikai öserdők, posványok, és óriás földterületek nem nagy költséghe keritik az állattenyésztést.

A gabona mellett, melylyel még az oroszt is sikerült kiszoritania Angliából, lesz hát más termények körül is legyőzhetlen verseny Amerika részéről. Jótékonyan hathat ez az iparban elöhaladott államok fogyasztó közönségére minden bizonynyal, de mit fog áradata ellen tenni a magyar földbirtokos közönség, mely elszigetelve áll hazájában, sem ipar, sem kereskedelem, legfölebb román vámszerződés.

Utolsó időkben már csak a vágó marhának volt jó kelete Ausztriában, meg azontul. De vajjon mikép fogjuk megállani a concurrentiát, ha majd a vágó marhát is olcsóbban szállithatják Amerikából?

Elmegyünk alkalmasint alamizsnát koldulni Ausztriába és mellé az időközben netalán az ég kegyelméből nagy nehezen kikunyorált pár garasunkért veszünk osztrák gyárakban kidolgozott bőrmaradékokból bocskort, s huszonhétkrajczáros osztrák karton szoknyát. A magyar cserjésekben vágott fiatal hajtásokat pedig ráadásul elküldjük Bécsbe, esztergályozzanak belőle nekünk szép finom polituros koldusbotot. Ez legalább hü jelképe lesz a magyar közgazdaság közösségének.

*

Korán sem tréfa többé e gyönyörü kilátás. Számtani pontossággal bebizonyitható tény az, olyan bizonyos, mint a halál.

Tessék csak komolyan gondolkozni felette vidéki édes „szabadelvü“ gazda felebarátaink az urban. Megérdemli a fáradságot számba venni, minő lesz sorsa a magyar gazdaközönségnek, a mikor majd nagy arányokat ölt az amerikai eleven marhák szállitása.

Nehány év alatt szerencséjök lehet hozzá. Mindössze addig kell várniok, mig keresztülviszik a megállapitott nagy szabásu közlekedési terveket Amerikában. Az egyesült államoknak rendelkezésére álló óriás pénzerők mellett, semmi ördöngösség sem kell a nagy tőkéket igénybe vevő vasuti egyenes összeköttetések kiépitéséhez. Nem haladja meg erejöket a vasutak államivá tétele s egyenes és olcsó dijszabás megállapitása sem. Mindez benne van a kidolgozott tervezetben, s az ott divó gyorsasággal hozzá is fognak a kivitelhez mi hamar.

Kinek adjuk el akkor aztán sok szép czimeres ökrünket, már t. i. a vágómarhákat. Bécsnek nem, mert hisz az amerikai olcsósága gondoskodik róla, hogy a magyar ökrökre vonatkozólag ne legyen igaz a közmondás, mely szerint az ökör, ökör marad, ha Bécsbe hajtják is.

*

S már most szabad elnézést reménylenünk, hogy a közgazdaságunkban még most jelentékeny tényezőt képező jószágok közül, a helyzet kivánalmaihoz képest, ez idő szerint csupán az e fajta czimerességnek szenteltünk tért. V—y.

A keleti vasut ügyében folytatott tárgyalások, mint a „Pester C.“ jelenti, tegnap este eredményre vezettek. A kormány a vételár gyanánt felajánlotta kötvényekre nézve az aranyértéket engedélyezte, az igazgató tanács pedig elállott az adómentességtől. Az igazgató tanács tegnap esti ülésén dr. Herz Vilmos, ki meg volt bizva, hogy Széll Kálmánnal az alkudozásokat folytassa, a fentebbi megoldást, mint a kormány ultimatumát adta elő. Az igazgató tanács beható vita után végleg elfogadta a kormány ajánlatát és igy három-három keleti vasuti részvényért két-két drb 5%-os, száz arany forintra szóló államkötvényt ad a kormány. Az erre vonatkozó szerződés ma iratott alá, és pedig az igazgató tanács részéről Vay Miklós báró, Dziendsicki gróf és dr. Herz Vilmos urak által.

A fővárosi regale jogot gyakorló összes társulatok küldöttsége Parragh Gábor vezetése alatt Tisza Kálmán belügyminiszternél tisztelegvén, egy indokolt kérvényt nyujtott át a szándékolt regale dijak felemelése ellen. A belügyminiszter a küldöttséget nyájasan fogadta, és miután a vezető, ugyszintén Diviaczky János küld. tag az érintett társulatok helyzetét és a fővárosi regaleviszonyokat szakszerüen előadák, a kérvényben foglalt indokok figyelembevételét megigérte, nemkülönben kijelenté, hogy a főváros deficzitjének fedezésére nézve nem ragaszkodik szorosan a regale-dijak felemeléséhez.

Budapest, január 20.

1820-ban Pesten bold. Ferencz császár Magyarország küldöttségének — a többek között — ezeket mondá: „totus mundus stultizát quaerit sibi novas leges, novas constitutiónes, vos habetis avitam constitutionem quam ego amo et servabo.

Valóban mi 8 év óta folytonosan stultizálunk az egyenlőség alapján a humanitás kivánalmaihoz a kor igényeihez.

1848-ban alkalmazott megbővitett, megerősitett avita constitutiónkat, idegen nemzetek törvényeiből, intézményeiből kilopogatott paragrafusokkal eltorzitjuk. S csodálatos, hogy bár jogtudósaink, politikusaink, miniszereink oly nagyon szeretnek hivatkozni Angliára, mely alapalkotmányát soha nem bolygatja, csak consolidálja — egyetlen egy törvényjavaslatot sem terjesztenek a képviselőház eleiben, mely fejszevágás ne lenne azon ezredéves alkotmány gyökerére, melynek jóltevő árnya alatt annyi ellenséges elemek, annyi életveszélyes viszontagságok közt — Európa bámulatára — ótalmat találtunk. S ezen alkotmányfa stultizolási csonkitgatási mania annyira elragadta képviselőink többségét — különösen — épen azon egyént, ki ezelőtt mintegy 4 évvel mint Moreau a rajnai retirálással halhatatlan dicsőséget aratott, midőn vezérlete alatt Tóth Vilmosnak a szabad választást megfojtó törvényjavaslatát hat heti ügyes manoeverezéssel kipariroztuk; most neki megy az alkotmányfa legerősebb gyökerének s a képviselőházból toborzott s nagy részben ijedésre kapatott s hatalma bilincsébe vert önkénteseit lelkesitő, s jobb ügyhöz méltó parlamentáris szónoklatával neki zuditja annak kidöntésére.

Mi lehet annak oka, hogy épen azon férfiu, ki ezelőtt néhány évvel még a megyei rendszert, nemzeti lételünk palládiumának tartotta s a megyei önkormányzati rendszer ótalmára közrebocsátott röpiratában oly megdönthetlen oszlopokat készitett támogatására azon intézménynek, melynek már az első parlamentáris miniszterium által czélba vett megnyirbálási szándékát éles eszével sejtette: ki az önkormányzati jog minél nagyobb kiterjesztésének üdvös volta érzete által felmelegedve egészen Proudhonig elment, ki azt mondá: „a közügyekből csak azoknak elintézését kell a kormány kezei közt hagyni, melyeket az egyének nem teljesithetnek.“

Avagy Proudhonnak dióhéjba szoritott véleményével — bővebb kifejezésben — nem ugyanazonos e Tiszának következő állitása?

„A legjobb kormányforma az, mely a testületektől, egyénektől csak annyi, s nem több szabadság feláldozását követeli, mennyi az állam egységének fentartására s nemesebb czéljainak elérésére okvetetlenül szükséges?“

Az ily meglepő változásoknak oka, milyenekkel az emberiség történetében, fájdalom! oly sokszor találkozunk, az emberi faj azon gyengeségében, gyarlóságában található fel, hogy a kik a hatalom magas polczára emelkednek, valami ellenállhatlan ingert éreznek ugy az alkotmányos, mint absolut államokban hatalmok körének tágitására, mit sem gondolva azzal, hogy a hatalmat gyermekeiknek örökségül nem hagyhatják, mit sem gondolva azzal, hogy hatalmok ideje ephemér, melyet az uralkodó akarata, néha szeszélye egy pillanat alatt megszüntet.

Valóban psychologice megmagyarázhatlan büzhödt levegőnek kell ott fenn a magasság athmosphérajában lenni, mely az oda emelkedettekben oly sok szép s üdvös eszmét megfojt s azt csak az érezheti, ki oda felvergődik.

Átka ez az emberi nemnek, mely előtte e siralom völgyén csak Milton elveszett paradimát teszi kilátásba.

Hagyjunk fel uraim az idegen intézményekből, törvényekből plagiariuskodással, ne stultizáljunk folytonosan, ápoljuk ős alkotmányunk fáját, ha levagdaltuk is annak az idő által szárazságnak indult ágait, tartsuk azt szentnek mint a régi pogány burkusok a samogitiai óriás tölgyet, ne nyuljunk annak gyökereihez, mert ha ez ki fog veszni, annak helyére hiába fogunk ültetni idegen talajból csemetét, mert soha nem fog olyan nagyra terebélyre nőni, mely alatt ezen szegény nemzet menhelyet találhasson.

Ugyan ezért én a teremtgetést próbálgató apróbbrendü istenek sorába lépek be egy tervvel, melynek ha egyéb következése nem lesz is, legalább a Jupiter tonáns zsámolyáról vigyorgó Mumusnak — kinek neve magyarul Csernátony — anyaggal szolgálok a gunyra, mely neki táplaléka, éltetője.

Megpróbálkozom tehát teremtgetésével egy oly törvényhatósági, önkormányzati rendszernek, mely bár minden eddigi tervezettől elüt; egyéni meggyőződésem szerint anélkül, hogy a századokon át rendithetlenül állt megyei rendszernek alapját aláásná, kihányná, alig ha czélszerübb nem leendene, alig ha kevesebb ellenkezésre nem találna, mint a pénzügyminiszter által mesterileg összeállitott gépe a törvényhatóságok működésének, mely gépet csak azok tartanak czélszerünek, üdvösnek, kik azt rettegve a Jupiter tonans villámaitól, nem merik elitélni.

Oly organisatióját tervezem a megyéknek, mely a parlamentaris rendszernek utjában nem állna, az egész hazát érdeklő felsőbb rendeletek végrehajtását nem hátráltatná, a polgárokban a közügyek iránti érdeklődést ujra felébresztené, a megyei tisztviselőket kötelességük pontos teljesitésére kényszeriteni képes leendene, a clique-uralmat minden tekintetben biztosabban megszüntetné, mint a hivataloknak akár kinevezés, akár az eddigi tisztujitási mód szerinti betöltése, legkevesebb költséget igénylene, s az önkormányzati jognak ironiája, mely a jelen törvényjavaslatban mutatkozik, elenyészne, s végtére, melyből soha sem emelkedhetnék ki az a hid, melyen át a jelen tervezet szerint a megye tisztikara megtartván kardját s a port d'épée-t előbb utóbb csengő zenével fog bevonulni a centralisatio erős várába.

Tervem egyszerü. Változatlanul meghagyván a megyei közgyülések minden régi szertartásait mindenek előtt szüntessük meg azon rendszeresen vadon uj institutióját a virilis és választott bizottságoknak, s engedjünk a megyei tanácskozásokban közvetlen befolyást a megye minden valamivel biró becsületes irni olvasni tudó polgárának, mint volt a populusque romanus virágzó korszakában. Ezen jog megadása természetes követelménye az egyenlőségnek szabadságnak s testvériségnek, mert ha a megyének minden polgára hivatalképes s választható, kell, hogy azok a megye közügyeire nézve tanácskozási joggal birjanak.

Jól tudom én, mi az ellenvetés ezen általános s a megyei polgárság tömeges befolyása ellen; az hogy 20—30 ezer ember együtt nem tanácskozhat.

Kérdem azokat, kik 48 előtt a megyei közgyülésekben résztvettek, tudnak-e oly esetet, melyben kivévén a követ és tisztviselők választását, még oly megyékben is, hol a nemesek et qui sub hoc nomine intelliguntur száma tiz tizenöt ezerre felrugott, a közgyülésekben egyebek vettek volna részt, mint kik anyagi szellemi képességgel birtak s kik a közügyekért érdeklődtek? az ugynevezett bocskoros nemesség soha meg nem jelent, hanem bizonyos alkalmakkal bevitetett. Igy lenne ez ezután is.

A korteskedésnek pedig nyaka szegetik s annak a megyei gyülések székhelyére bevitele meg fog szünni, mihelyt a tisztviselők járásonként minden községben titkos szavazat által fognának választatni.

Az egész hazát, s Tisza kifejezésével élve, az állam egységének fentartására s nemesebb czéljainak elérésére szükséges intézkedéseknek a nemzet alkotmányos jogai ellenőrzésének a törvényhozást illető kérdéseknek megvitatási elhatározási joga a parlamentnek a felelős kormánynak adatván át: minden jurisdictiónak saját körében saját ügyeinek elintézésére a legfüggetlenebb szabad mozgás engedtessék épen ugy mint a régi időkben statutumok hozása a megyei tisztviselők választása azok eljárása magaviselete feletti ellenőrködés, felettök a fegyelmi jog gyakorlata egy szóval mind azon jogok, melyek azelőtt kizárólag a megyéket illették, jövőre is a jurisdictiók által gyakoroltassanak.

Valamint a megyék vagy az egyes községek a magok belügyeiben a legkiterjedettebb hatósági rendelkezési joggal ruháztassanak fel, mint Észak-Amerikában, hol minden egyes község a maga területén más szomszéd község kára nélkül szabadon rendelkezik, s minthogy adhatjak magokat elő oly esetek, melyekben a községek birái polgármesteri hatásköreiket tulépik, a felelősség azért őket terhelvén a tisztviselők közzé számitandók s az évnegyedes gyülésen megjelenni köteleztessenek.

A megyei külső tisztviselők felügyelnek az egyes községeknek egymás közti viszályaik felett, hol összeütközés mutatkozik, mint békebiró intézkedik, ha nem sikerül, a megyére jelentést tesz, saját felelőssége alatt foganosit végrehajt minden megyei s felsőbbségi rendeleteket törvényes parancsolatokat.

A központi hivatalnokok felelősek a pontos és sebes expeditióért az alispán felelős mindnyájaért a közgyülésnek.

A felelősség ne legyen üres hang, hanem nyerjen nyomatékot oly fegyelmi intézkedésekben, melyek a büntetések fokozatait a hanyag vészes vagy bünös hivatalnokokra, kezdve az alispántól az utolsó falusi biróig praecis meghatározzák s a bünvádi perbe fogást a megyei közgyülés a kisebb fegyelmi eljárást az alispán szabja meg az alárendeltekre nézve. Nem a választásokban s a qualificatió hiányában keresendő a rosz administratio oka, hanem a fegyelem lazaságában, a realis felelősség nem létében. Pontosabb, sebesebb, szigorubb-e az igazság szolgáltatása? mióta a birószágok királyi kinevezés utján töltetnek be, mint a mig választattak? egyátalában nem. Hazánkban azon domestikai kezelése a rend fentartásának, a hivatalnokok feletti ügyeletnek, mely kezdve a miniszteriumtól az utolsó falusi tanácsig észlelhető, tesz minden hivatalos eljárást döczögőssé, lassuvá s mindennapivá tette a hanyagságot mulasztást, vétket és bünt. Legyen a hivatalnok kinevezett vagy választott, könnyen elhanyagolja kötelességét ha a legszigorubb fegyelem Damokles kardjaként nem függ feje felett mint Poroszországban, hol nem régiben is egy kerület főnöke felfüggesztetett, mert hanyagul teljesitette kötelességét.

Tartsuk fen uraim a régi megyei rendszert mindazon teendők, végzendőkre nézve, melyeket tőle a parlamentáris rendszer el nem vett. Nem mint elfogult magyar s a toronypolitikai imádója, hanem mint ki a müvelt világ minden alkotmányos nemzetének intézményeit, törvényeit figyelmesen átolvasgattam, állitom, hogy egyszerüségében egészségesebb, a népszabadság önügyeiben független intézkedési óhajnak megfelelőbb, egy nemzet külön vidékei polgárai közt az összetartás, testvériesség követelményeit kielégitőbb, a haza általános érdekeit nagyobb féltékenységgel átölelő, s rendkivüli időkben a haza megmentésére szükségelt együttes müködést hirtelenében foganatositható intézményt nem ismerek, mint a magyar municipiumok rendszerét, melynek aegise alatt a megye székhelyén összegyült polgárság évnegyedenkint önmaga választott tisztviselői felett hatalmas esküdtszékké (grand jury) alakulván tisztviselőitől a reájok bizottak miképen teljesitését számon kérte: hol minden egyes polgár delatió szaga nélkül a hanyag hivatalnok megdorgálását a vétkeseknek megbüntetését követelhette, elmozditását szorgalmazhatta (s ha ezen jogát nem mindenki s nem mindenkor használta, az abból magyarázható, hogy egy személyben a tisztviselő nem csak közigazgatási, hanem birósági functiókkal is megbizva lévén, sokszor a polgár, kinek peresügye volt, óvakodott magára haragitani azt, ki — meglehet — a jövő sedrian ügyében mint biró az itélet hozásban részt vett, most azonban az igazságszolgáltatás el levén különitve a közigazgatástól, a tisztviselőnek felelősségre vonhatását semmi nem akadályozza) belügyei felett szabadon függetlenül rendelkezett: szabályokat hozott, utasitásokat adott, közérdekü országos tárgyakat megvitathatott, határozatait egymással s a kormánynyal közölhette, befolyással birt a törvényhozás anyagainak előkészitésében; a kormány törvény és alkotmánysértő rendeletei ellen tiltakozhatott stb. és a főispán, mint az állam egyik főméltósága pártok felett állva csak a rend fentartására s a kormány és a törvény tekintélye s tiszteletben tartása felett őrködött.

Ha ezen intézmény czélszerüségét, üdvös volták Európa ugy ismerné, mint mi, különösen miután most már a megyei önkormányzati jog egyedül a municipiumok belügyeiben intézkedésre szoritkozik, örömmel venné át intézményei közzé, és mi azt a helyett, hogy eredeti szerkezetben megtartva ápolnók, fejlesztenők, el akarjuk magunktól lökni, a lomtárba tenni a nélkül, hogy a helyett jobbat, czélszerübbet volnánk képesek előállitani. Gondolják meg a honatyák, hogy jöhetnek idők, melyekre a szentirás azt mondja, nem szeretem ezeket, melyekben nemzetünket csak a municipium közti kapocs, a népnek a közügyek iránti érdekeltsége tarthatja meg.

Gubody Sándor.

A pénzügyi bizottság ma d. u. 5 órakor tartotta ülését, a 27. §-hoz következő uj bekezdés tétetett: „Azon adózó, a ki az adókivető bizottság ülésében akkor, a mikor adóügye tárgyaltatott, jelen nem volt, a bizottság végzése elleni felebbezését a 24. §-ban emlitett névjegyzék kifüggesztésétől számitandó 8 nap alatt irásban adhatja be.“ A 30. §-ból a 8. 9. 10. és 11. bekezdések kimaradnak és azok helyébe az teendő: „a harmadik esetben az illető törvényhatóságok közgyülései a pénzügyminiszter által előre megállapitandó sorrendben felváltva gyakorolják a választás jogát oly módon, hogy minden évben más két törvényhatóság egy-egy rendes és egy-egy póttagot.“ Azután folytattatott és befejeztetett a részletes tárgyalás. Holnap a szövegezés.

A közigazgatási bizottságokról szóló tjavaslat általánosságban való elfogadása fölött tegnap tartott névszerinti szavazás alkalmával:

„Igen"-nel szavaztak:

Andaházy P., Andrássy M., Antal Gy., Antalfy K., Babics I., Babócsay L., Bakcsy F., Ballegh J., Baranyai A., Barcsay A., Bartal J., Bánó J., Beliczey R., Beöthy Alg., Bereczky S., Berzeviczy E., Békássy K., Bitto B., Bocsánczy A., Boda J., Boér A., Bokros E., Boross B., Borosnyay P., Babics J., Chorin F., Czipple Zs., Csávossy B., Csemeghy K., Csernátony L., Csider K., Csillaghy J., Darvas J., Dániel E., Dániel L., Dániel P., Degenfeld B. gr., Dimitrievics M., Domahidy I. Degenfeld L. gr., Éber N., Fabriczius K., Farkas E. (bihari) Farkas E. (körösi), Fay B., Forgách A. gr., Földváry M., Frölich G., Forián K., Galgóczy S., Gáspár A., Gidófalvy A., Gorove I., Gromon D., Gulner Gy., Halassy Gy., Halász B., Hammersberg J., Harkányi F., Hegedüs S., Hets K. Hieronymi K., Hodossy J., Hollán E., Hollossy K., Horánszky N., Horváth Gy., Houchard F. Hunyady B., Istóczy Gy., Ivády B., Jankovits M., Jordán I., Jókay M., Joannovits Gy., Justh S., Kaas I. br., Kautz Gy., Kármán L., Károlyi T. gr., Kemény G. br., Kemény I. br., Kemény M., Kende K., Kende P. Kerkápoly K., Kégl Gy., Király A., Kiss L., Knöpler V., Koronthályi F., Kossy S., Kovách L., Kovácsy Gy., Kövér K., Krajcsik F., Kulcsár L., Kürthy J. Kiszely László A., Lehoczky Gy., Lészay L., Lichtenstein J., Lónyai József, Luka L., Luppa P., Makray A., Mandl P., Mara L., Markhót J., Marsovszky J., Máday L., Máriássy K., Máriássy S., Márkus I., Meczner Gy., Miehl J., Mihályi P., Miklós Gy., Missics J., Molnár A., Molnár Gy., Molnár I., Móricz P., Mudrony S., Muzslay S., Máriásssy M., Nagy Gy., Nagy I., Nedeszky I., Ordódy P. Orosz M., Paczolay J., Papp G., Perczel B., Perczel L., Peretti A., Petrik Gy., Péchy J., Péchy M., gr. Péchy T., Plachy B., Plachy T., Pogány K., Pogonyi D., Pongrácz L., Poór A., Potoczky D., Prepeliczay Gy., Prónay J., Pulay K., Pulszky A., Ragályi A., Ragályi Gy., id. Ráday G. gr., ifj. Ráday G., gr. Rády E., Remete G., Rónay I., Rudics József b., Schmausz Endre, Simonyi L. b., Simó L., Siskovits T., Somssich Imre gr., Szabovlyevics M., Szakál Antal, Szapáry Gyula gr., Szaplonczay M., Szathmáry M., P. Szathmáry K., Szende B., Szeniczey Ödön, Széll K., Szikszay L., Szilassy János, Szilády Áron, Szilágyi D., Szitányi B., Szivák I., Szlávy O., Szoboszlay J., Szomjas J., Szontagh P. (gömöri,) Szontagh Pál, (somogyi) Szabó Mihály, Taray Endre, Tarnóczy Gusztáv, Teleki László, Teleszky István, Tibád A., Tisza K., Tisza L., Tisza L., Tóth K., Tóth V., Trefort A., Ugron A., Urbanovszky E., Várady G., Vendéghi G., Virava J., Vizsolyi G., Vladár E., Vojnics J., Wächter F., Wodianer A., br., Veres P., Wodianer B., Vécsey T., Zabulik L., Zalay I., Zákó Gy., Zákó S., Zsilinszky M., Zsitvay J.

„Nem"-mel szavaztak:

Almásy Sándor, Baldácsy Antal br., Balogh K., Bausznern Guidó, Berchtold László, Bujanovich Sándor, Conrád Károly, Csanády Sándor, Csávolszky Lajos, Csiky István, Dániel Márton, Dessewffy Kálmán, Dörr Sóma, Duka Fer., Fornszek Sándor, Földváry János, Gebbel Károly, Hedry Ernő, Hegedüs László, Hegyessy Márton, Helfy Ignácz, Hérits Antal, Hunkár Sándor, Irányi Dániel, Kajuch József, Kapp Gusztáv, Kasper Mihály, Kállay Béni, Kállay Ödön, Kemény Kálmán báró, Komjáthy Béla, Leonhárd Frigyes, Lipovniczky Sándor, Löw Vilmos, Lükő Géza, Maager Károly, Madarász Jenő, Madarász József, Majzik Viktor, Mocsáry Lajos, Mukics Ernő, Nemes Nándor gróf, Nagy Fer., Németh Albert, Orbán Balázs, Osttfy István, Ocskay Rudolf, Ragályi Ferdinánd, Róth Keresztély, Sachsenheim Albert, Sembery István, Simonfay János, Simonyi Ernő, Simonyi Simon, Soós Gábor, Steinacker Ödön, Szalay Imre, Szerafin Frigyes, Széchenyi Pál gr., Szongott Jakab, Szögyényi László, Tomcsányi László, Trauschenfels Emil, Ürményi Miksa, Vályi János, Zay Adolf, Zichy Nándor gr.

Távol voltak:

Antonescu I., Ábrahámffy Gy., Balázs Fr., Baross G., Bay G., Bánffy L. b., Bánhidy B. b., Becze A., Berényi F. gr., Berke J., Bernáth D., Bethlen A. gr., Biró K., Bittó I., Bohus Zs., Borlea Zs., Bibics D., Czedler J., Csatár Zs., Csengery A., Deák F., Emmer K., Erling M., Ernuszt S., Ernszt Fr., Falk Miksa, Felszeghy S., Ferdinándy I., Fügh K., Gábor P., Gurban K., Haczky K., Hazay E., Házmán F., Hédervári-Khun K. gr., Hirsch T., Horváth B., Horváth L., Hosztinszky J., Huszár I., Janicsáry S., Jászay A., Jeney J., Józsika Gy. br., Juhász M., Kacskovics S., Kassay 1., Károlyi Gy. gr., Károlyi J., Királyi F., Kiszelyi E., Kollár J., Korizmics K., Kozma P. Künle J., Könczey K., Kövér G., Lehóczky E., Lovász M., Lukács B., Lukácsy B., Matkovics J., Micsky L., Migazzy V. gr., Miletics Szv., Mocsáry G., Molnár A., Nagy K., Nyisztor J., Odeschalcy Gy. hg., Ocskay I., Papp Gy., Papp L., Papp S., Pauler Tivadar, Perényi Zs. br., Pilissy L., Podmaniczky Frigyes br., Polit M., Pográcz A. gr., Prileszky Tádé, Pongrácz A. gr., Pogány Ö., Radvánszky B., Ráth K., Révay S. br., Román S., Rupprecht L., Sennyey Pál br., Sibrik K., Somssich Pál, Sváb K., Simonyi János, Schwarcz Gy., Szental Gy., Szentiványi A., Szentpályi J., Szirmay Ö., Szlávy József, Szluha B., Sztupa Gy., Szüllő G., Szilágyi I., Tulok Zs., Ujfalussy M., Uray M., Üchtricz Zs. br., Varga K., Végh A., Vidliczkay J., Vidovics F., Wahrmann Mór, Wirkner L., Zmeskál Zs., Zedényi Ede, Zsigmondy V.

ORSZÁGGYŰLÉS.

A képviselőház ülése január 20-án.

Elnök: Ghyczy Kálmán. Kormány részéről jelen vannak Tisza, Széll, Simonyi miniszterek.

Elnök az ülést 10 órakor megnyitván, mult ülés jkönyve hitelesittetett.

Elnök bemutatja 314 nádudvari polgárnak Csávolszky Lajos által benyujtott kérvényét önálló magyar jegybank és önálló vámterület tárgyában. (Helyeslés balról.) A brassói csizmadia ipartársulatnak Wächter Frigyes képv. által benyujtott kérvényét az ezen évben szükségeltető honvéd lábbelik egy aránylagos részének nevezett ipartársulat által megkészittetéséért. A budapesti magyar kir. orvosegyletnek kérvényét a kormány által a képviselőház elé terjesztett közegészségügyi törvényjavaslat tárgyában. A kérvények ki fognak adatni.

Horánszky Nándor bemutatja a végrendeletek és ezzel rokon természetü végintézkedések alaki kellékeiről szóló tjavaslatot.

Következik az 1873-dik évi 23 és 74-ik évi 14-dik t.-czikk alapján kibocsátott **kincstári utalványok** egy részének visszaváltásáról szóló törvényjavaslat tárgyalása.

Ordódy Pál a pénzügyi bizottság előadója elfogadásra ajánlja a szőnyegen forgó tjavaslatot.

Simonyi Ernő. Mielőtt magához a törvényjavaslathoz hozzá szóllanék, bátor vagyok egy két kérdést intézni a t. pénzügyminiszter urhoz, mely kérdésekre adandó valasz felvilágositaná a szóban levő törvényjavaslat czélját és netaláni eredményét. Bátor vagyok kérdezni a t. pénzügyiminiszter urtól, meg van-e már határozva a 40 milliós kölcsön kibocsátási ideje és másodszor meg van-e már határozva az árfolyam, melyen az ki fog bocsáttatni és harmadszor, ha az árfolyam nevezetesen nagyobb volna, mint azon összeg, melyen a consortiumok vállalkoztak annak átvételére és odaszámitva a két százalékos provisiót is, lesz-e a magyar kincstárnak ebből valami haszna vagy nem? E három kérdésre volnék bátor felvilágositást kérni és ha a t. pénzügyminiszter ur szándékozik ezeket megadni, akkor bátor leszek pár észrevételt tenni a törvényjavaslatra.

Széll Kálmán azt válaszolja, hogy az első 40 millió kibocsátásának ideje, valamint árfolyama meghatározva nincs. Arra nézve, hogy lesz-e a kincstárnak ebből haszna, kijelenti, hogy nincs haszna.

Simonyi Ernő: T. ház! köszönettel véve a pénz. miniszter urnak adott válaszát, melyben egész őszinteséggel és világosan válaszolt azon kérdésre, a melyet bátor voltam hozzá intézni, már most bátor leszek a tárgyhoz hozzászólni és kijelenteni, hogy én a törvényjavaslatot a részletes tárgyalás alapjául el nem fogadom; nem fogadom el pedig négy okból. Először azért, mert felesleges; másodszor azért, mert nem felel meg a törvény világos rendeletének, harmadszor azért, mert időelőtti; negyedszer pedig azért, mert az állam érdekeire csak káros lehet, de hasznos semmi esetre sem. Röviden ki fogom fejteni azon négy indokot, a melyből kiindulva nem kivánom ezen törvényjavaslatot elfogadni és megszavazni. Először azt mondtam, hogy ezen törvényjavaslat felesleges. Ugyanis mit rendel ezen törvényjavaslat? Azt mondja, hogy a pénzügyminiszter felhatalmaztatik ezen törvényjavaslat alapján, hogy a 153 milliós kölcsön kincstári utalványainak egy részét a most felveendő kölcsönből váltsa be. Ezt mondja ez a paragraphus; ez pedig felesleges nézetem szerint, mert hiszen már a kölcsöntörvény első paragraphusa szintén azt mondja, hogy „a pénzügyminiszter köteleztetik az 1873. XXXIII. és 1874. XIV. törvényczikk alapján kibocsátott kincstári utalványok beváltásának megkezdését eszközölni." Tehát ez ugyanaz, a mi a jelen törvényjavaslat első paragraphusában van. Ezen intézkedés fennáll már törvényesen, tehát ezen uj törvényjavaslat nem tartalmaz semmivel többet, minthogy azt mondja, hogy ezen összegből 20, 22 millió osztrák értékü forint lesz azon czélra forditandó. Ámde az, hogy 22 millió osztr. értékü frt lesz ezen czélra forditandó, ez már a kölcsön törvény tárgyalása alkalmával egyenesen meg volt mondva, sőt a miniszter ur indokolásában is benfoglaltatik. Az indokolás ugyanis azt mondja: „A névértékü 80 millió frt járadékkölcsön értékesitéséből befolyandó pénzek többi része, — körülbelül 22 millió frt effektiv az I. és II. kibocsátású 153 millió frtnyi kincstári utalványok beváltásának megkezdésére leend forditandó, — tehát ezen müveletnek végrehajtására a pénzügyminiszter már meglevő törvény által fel van hatalmazva, illetőleg kötelezve; további törvény tehát erre nézve nem szükséges. Ezen tekintetnél fogva azt hiszem, hogy tökéletesen világos mindenki előtt, hogy ezen törvény felesleges, mert abban más intézkedés nem foglaltatik, a második § ugyanis azt mondja, hogy ezen müvelet keresztülviteléről az országgyülésnek jelentést tenni tartozik, a harmadik § meg azt mondja, hogy ezen törvény végrehajtásával a pénzügyminiszter bizatik meg. Igy tehát természetesen elesvén az első paragraphus, elesik a másik kettő is, miután azok nem foglalnak magukban érdemleges rendelkezést vagy intézkedést. De tisztelt ház ezen törvényjavaslat nem felel meg azon törvényes kötelességnek, sem, melyet a törvény a miniszter urra hárit.

Ugyanis a 80 millió oszt. ért. forint járadék kölcsönről szóló törvény 6. §-a azt mondja: A vasuti társulatoknak beruházás czimén nyujtandó összegek fedezése módjáról, valamint az 1873. XXXIII. és 1874. XIV. t. cz. alapján kibocsátott kincstári utalványok beváltásának keresztül viteli módozatairól külön törvény intézkedik, tehát beváltásának keresztül vitele módozatairól. A pénzügyminiszter ur jelenleg előterjesztett törvényjavaslata indokolásában hivatkozott ezen §-ra és mintegy oda utal, hogy a most beterjesztett törvényjavaslattal ebbeli kötelességét teljesitette.

Ámde t. ház akárki, akármi módon magyarázgassa, forgassa, olvassa ezen törvényjavaslatot, abból ugyan sem ki nem magyarázza, sem ki nem olvassa, hogy itt a kibocsátás „módozatairól" szó legyen: tehát ezen törvényjavaslat, a mely most beterjesztetett, nem az, mely az előbbi törvény 6. §-a által rendeltetik el; ennélfogva nem felel meg ezen törvényjavaslat azon kötelességnek, melyet a már meglévő törvény a pénzügyminiszterre ruház.

De t. ház ezen törvényjavaslat idő előtti is. Hiszen a pénzügyminiszter ur itt valóban a közmondás szerint a medve bőrét árulja, mielőtt a medvét meglőtte volna; hiszen épen most mondta a miniszter ur, hogy a consortium egyátalában nincs lekötelezve arra, hogy ezen kölcsönnek második felét azaz a második 40 milliót, a melyből ezen utalványok lennének törlesztendők, elfogadja. Tehát meglehet, hogy ápril 1-én vagy előbb is a consortium azt fogja mondani a pénzügyminiszter urnak, hogy ő nem vállalja el ezen második 40 milliónak kibocsátását és akkor a pénzügyminiszter ur pénz nélkül maradván nem lesz mit beváltani. Mire fog szolgálni tehát ezen törvény, a mely a pénzügyminisztert utasitja oly pénz elhelyezésére, melylyel az állam nem rendelkezik? Mindenesetre addig, mig a consortium nem jelenti ki optióját, hogy a kölcsönnek ezen második részét elfogadja, időelőtti ezen törvényjavaslat, idő előtti oly intézkedés, a mely ezen kölcsön második felének mi módoni beruházásáról intézkedik.

De t. ház! ezen kivül ezen intézkedés olyan, mely az országra nézve hasznot nem, de kárt igenis hozhat.

Mi lesz ugyanis következménye ezen törvénynek? Az, hogy a pénzvilág és azok a kiknek kezében vannak azon kincstári utalványok, melyeket a magyar állam kibocsátott azon 153 millió kölcsön fejében, megtudják azt, hogy a magyar pénzügyminiszter törvény által utasitva és kötelezve van arra, hogy 20—22 millió erejéig a pénzpiaczon azokat beváltsa; ennek természetes következménye az lesz, a mi volt mindenkor következése a pénzpiaczon, annak ha valamely értékpapir beváltatott, hogy annak ára felment; és igy fel fog menni ennek is az ára.

Már most lesz-e az országnak haszna abból, ha azoknak ára a pénzpiaczon felmegy?

Miután mi kénytelenek vagyunk ezen papirokat börzei áron visszavásárolni, akkor igen természetes, ha a papirok ára felmegy, és mi nem csak nem nyerünk, hanem veszitünk.

De azt mondja a t. pénzügyminiszter ur indokolásában, hogy van egy más módozat is: nem a börzén vásárolni meg, hanem azon consortiumtól a kölcsön fejében adandó pénzbe beszámitva fölvenni bizonyos áron, mely ár azonban meghatározva nincsen, csak annyit igér a pénzügyminiszter, hogy parin alól semmi esetre nem lesz. Ha 99½ frtért is adják százát, akkor sem lesz parin alul. Azonban t. ház mi fogja ez árat megszabni? Természetesen e papiroknak akkori árkelete a börzén. De miután mi e törvényjavaslat által ezen papirok árát felverjük, igen természetesen magasabb lesz az, mint lenne a nélkül, ha a pénzvilágnak azt adnók tudtára, hogy mi 22 millió frt árut akarunk vásárolni.

Tehát mi mindenesetre csak veszteni fogunk ezen tvjavaslat által, mert azon papirok ára, melyeknek beváltására utasitjuk a p. ü. minisztert e törvény által fel fog szökni. Nyerhet ezen intézkedés által a consortium, különösen azon esetre, ha már birtokában vannak e papirok, melyeket a mostani alantas cursus szerint, vagy már előbb, mikor kedvezőnek tartotta a pénzpiaczot, megvásárolt és most azon igyekszik, hogy minél drágábban számithassa be azokat a pénzügyminiszter urnak. Azért csak ezen consortium kivánsága lehet e törvény megalkotása, mert csak annak lehet hasznára, nem nekünk. (Helyeslés a baloldalon.)

E consortiumnak pedig kétféle hasznára lehet. Lehet az által, hogy mint mondám a már birtokában levő kincstári utalványok árát fel fogja szöktetni s ennek folytán ők nagyobb árt lesznek képesek a pénzügyminisztertől kialkudni, mintha a kötvények ára a pénzpiaczon alantabb állana. De másodszor hasznára lehet a consortiumnak az által is, mert ha mi ezen törvényt megalkotjuk, azon papirok ára mindenesetre felebb fog menni azon oknál fogva, mert ezen kincstári utalványok tulajdonosai tudni fogják, hogy ezen utalványok nevezetes összege készpénzben vissza fog vásároltatni. S ha felmegy az ára egyik magyar papirnak, a másik hasonnemü és közel oly értékü papir árának szintén fel kell szökkennie, minek következése az lesz, hogy a consortium a most kibocsátandó 40 millió forintnyi kölcsönt magasabb áron bocsáthatja ki.

Ámde a t. pénzügyminiszter ur azt mondotta, hogy bármily magas legyen ama papirok árfolyama, mi abból hasznot huzni nem fogunk, mi százért 80 és fél forintnál többet nem kapunk. Ha a magyar állam nem nyerhet semmit az által, hogy e törvényt meghozza, ellenben veszithet az által, hogy azon papirok ára, melyeknek beváltása czéloztatik és eléretik, fel fog szökkenni, akkor én t. ház, nem látom az ország pénzügyeinek érdekében azt, hogy ezen törvény megalkottassék.

Ennélfogva bátor vagyok következő határozati javaslatot nyujtani be:

Tekintve, hogy a pénzügyminiszter ur által benyujtott törvényjavaslat felesleges, hogy a törvény rendeletének meg nem felel, hogy idő előtti és végre tekintve, hogy az állam érdekére nézve káros, határozza el a ház, hogy ezen tjavaslatot a részletes tárgyalás alapjául el nem fogadja. Beadják Simonyi Ernő, Almássy Sándor, Hegedüs László, Helfy Ignácz, Osttfy István, Balogh Károly, Madarász Jenő, Madarász József, Sembery István, Szongott Jakab, Szalay Imre. Bátor vagyok a t. háznak ezen határozati javaslatot elfogadás végett ajánlani.

Bujanovich Sándor teljesen egyetért Simonyi Ernővel abban, hogy ezen törvényjavaslat felesleges, és aggodalmasnak is tartja e törvényjavaslatot; mert ez az 1875. 49. t. cz. 6. szakaszával ellenkezésben van, kijelenti azonban, hogy ha a pénzügyminiszter e törvényjavaslatnak törvényerőre való emelésére nagy sulyt fektet, nem ellenzi azt, de azért az 1875 49. t. cz. 6. szakaszát fentartatni kéri.

Helfy Ignácz: Kissé meg vagyok ugyan lepetve, hogy daczára annak, hogy nemcsak két szónok már felszólalt, de határozati javaslat is lett benyujtva, a t. pénzügyminiszter egy szóval sem méltóztatott nyilatkozni ugy, hogy tulajdonkép azt sem tudhatom, hogy valjon a t. pénzügyminiszter ur nem hajlandó-e a határozati javaslatot elfogadni, mely esetben természetesen vagy tetemesen módosulna, vagy egészen feleslegessé válnék felszólalásom. Hanem hát utóvégre is nem lévén hatalmamban a t. pénzügyminiszter urat szólásra kényszeriteni, ha nem szól, én leszek bátor azokhoz, a mik az előttem szólók által elmondattak még néhány észrevételt hozzá tenni.

Én t. ház azon igen helyes indokokon kivül, melyeket Simonyi Ernő és Bujanovics Sándor t. barátaim felhoztak, nem fogadhatom el ezen törvényjavaslatot azon oknál fogva sem, mert minden lényeges czélt nélkülöz. Hogy ha valakinek egy igen terhes rövid lejáratu adóssága van, és hogy attól szabadulhasson, minden erejét megfesziti, nagy áldozatot hoz: azt értem; de hogy valaki, a ki uzsorások kezébe került pl. 10000 ftig, feláldozzon mindent azért, hogy abból ezer frtot lefizessen, anélkül, hogy csak sejtelme is legyen arról, honnan fogja venni a hátralévő 9000 frtot; ez annyit tesz, mint az 1000 frtot kidobni. Ha a t. pénzügyminiszter ur elő állt volna egy tervezettel, melylyel kimutatta vagy legalább kijelölte volna, mily uton kivánja a 153 milliós igen terhes kölcsönt törleszteni, azt érteném; de csak azt mutatni, hogy ennek egy csekély részét mily módon törleszthetjük és még ezen módot sem indicálni: ezt törvényhozási eljárásnak nem is mondhatom. A járadékkölcsönről szóló törvény 6. §-a pedig világosan azt mondja, hogy általános törlesztési terv benyujtására köteleztetik a t. pénzügyminiszter ur máskép lehetetlen is e szavakat megmagyarázni, melyeket most bátor leszek felolvasni. A 6. §. igy szól: „A vasuttársulatok stb az 1873. és 1874. t. czikkek alapján kibocsátott kincstári utalványok beváltásának megkezdéséről és keresztül vitelének módozatairól külön törvény intézkedik." Tehát itt nincs szó kincstári utalványok egy részéről, nincs szó egyedül csak megkezdésről, de szó van ezen kincsári utalványok beváltási müveletének keresztül viteléről. Hogy mit jelent e szó „keresztül vitel" azt mindenki tudja, csak a t. pénzügyminiszter ur akarja azt ugy magyarázni, hogy a „keresztül vitel" magára a megkezdésre vonatkozik, pedig ez oly szőrszálhasogató magyarázat lenne, melyet józanul senki elfogadni nem képes, van egy másik ok t. ház, melynélfogva én a törvényjavaslatot el nem fogadhatom s nem fogadhatja el azt véleményem szerint a többség sem. Nem lehet tagadni, hogy ez pénzügyi szempontból bizalmi kérdés. A t. pénzügyminiszter ur átalános meghatalmazást kér, ő nem állapitja meg az árfolyamot, ő absolut teljhatalmat kér a háztól arra, hogy ő a kincstári utalványokat ezen második 40 milliónyi összeggel bármi áron beválthassa. Ez minden esetre annyiban bizalmi kérdés, mennyiben föltételezi, hogy a többség annyi bizalommal viseltetik a t. pénzügyminiszter ur iránt, hogy fölteszi róla, hogy ügyessége és iparkodása mellett sikerülni fog neki helyes, kedvező árt szabni ezen kincstári utalványoknak, s hogy másként nem fogja elfogadni. Erre tisztelettel bátor vagyok megjegyezni, hogy arra, hogy valaki bizalmat kiérdemeljen — mondom nem szólok politikai, hanem átalános bizalomról, tehát még a többséggel szemben is, első feltétel, hogy az illető őszinte legyen; őszinteség nélkül nem igényelhet senki bizalmat. Már pedig bátor leszek röviden bizonyitani, hogy ezen törvényjavaslat felett — daczára annak, hogy oly rendkivül rövid s az indokolás fölött is, elejétől fogva végig az őszinteség hiánya lebeg.

A törvényjavaslat egyedül azt mondja, hogy hatalmaztassék fel a miniszter ur arra, hogy a befolyó összegekből 20—22 milliót ezen kincstári utalványok visszaváltására fordithasson.

Engedelmet kérek, igen jól tudja a miniszter ur, hogy itt nincs szó a kincstári utalványok visszaváltásáról, mert visszaváltani annyit jelent, hogy nekem meg van a pénzem melylyel elmegyek s keresek kincstári utalványokat s megveszem azokat oly áron, a milyenen megkapni képes vagyok. Nem erről van szó. Igazán kifejezve arról van szó: hogy hatalmaztassék fel a miniszter ur arra, hogy a második 40 millióból pénz helyett fogadjon el a consortiumtól kincstári utalványokat. Ez az igazi kifejezés. Azt mondja a t. miniszter ur indokolásában, hogy: „az államkincstár érdekében szükségesnek vélem az erre vonatkozó törvényjavaslatot már most a törvényhozás elé terjeszteni s a törvényhozástól oly felhatalmazást kérni, mely ezen fontos mivelet keresztülvitelére a lehetőséget megadja."

Azt mondja tehát a miniszter ur, hogy az államkincstár érdeke kivánja, hogy rögtön, sietve adja be a tjavaslatot, de hogy miért követeli az államkincstár érdeke, azt már nem méltóztatott megmagyarázni. Egyenesen átmegy a másik tárgyra, arra fáradságot nem méltóztatott venni, hogy tulajdonképen miért kivánja azt az állam érdeke.

Én azt hiszem, hogy a miniszter ur ezt nem is lesz képes bebizonyitani; mert először nem kivánhatja az állam érdeke azt, hogy egy olyan nagy kölcsönnek, egy olyan csekély része törőltessék most nagy áldozattal. De egy másik megjegyzésem is van és ha elfogadtatik átalánosságban a törvényjavaslat, bátor leszek a részletes tárgyalásnál módositványt e tekintetben benyujtani. Méltóztatnak tudni, hogy ezen kölcsön két részre van osztva, az egyik lejár 1878-ban a másik 1879-ben. Természetes, hogy midőn az embernek két rövid lejáratu kölcsöne van, akkor hacsak a részletet fizetheti, mindenesetre a rövidebb lejáratut fizeti. De a miniszter ur figyelmeztet arra, hogy ezen nyomoruságos 20—22 milliot nemcsak az 1873-iki, hanem az 1874-iki évben kincstári utalványokra is fogja alkalmazni.

Mi tünik ki ebből világosan t. ház? Nemde az, a mit Simonyi Ernő barátom már bebizonyitott; mert maga a miniszter ur nem birja bebizonyitani, hogy az állam érdekéről van szó, hanem szó van a consortium érdekéről; szó van pressióról, melyet a consortium, a t. miniszter urra gyakorol, és a mely alól nincs elég bátorsága, nincs elég ereje kibontakozni. Hogy én honnan meritettem ezen meggyőződésemet, bátor leszek elmondani.

Azt mondják, hogy a betü öl, a szellem éltet

Megvallom t. ház, hogy én a t. miniszter ur előterjesztéseivel szemben be nem érem azzal, hogy a szellemet tanulmányozzam, hanem igen nagy sulyt fektetek arra, hogy a betüt is jól megvizsgáljam, mert meggyőződtem arról, hogy igen sokszor megtörténik, hogy a szellem igen tetszetős szinben tünteti föl a törvényjavaslatot, hanem ha az ember a betüket átnézegeti ezen szép álarcz alatt némelykor igen csunya szellem tünik fel.

Emlékezem rá, hogy mikor a rente kölcsönről szóló törvényjavaslat benyujtatott, rám különös benyomást tett egy szócska, melyet az indokolás vége fele találtam, az t. i. hogy a hol elő van adva, hogy miféle tagokból áll azon bankcsoport, méltóztassanak figyelni ilyen stylus „a cs. kir. kereskedelmi és ipar hitelintézet, a Rothschild, Wodianer házak, a Berliner Eskompt-Bank Gesellschaft, a darmstadti Bank für Handel und Industrie, és esetleg a londoni Rothschild ház." Ezen „esetleg" szeget ütött a fejembe s töprenkedtem, vajjon mi lehet az az „esetleg", és melyik azon föltétel, mely alatt a londoni Rotschild-ház hajlandó ezen consortiumba belépni? Most már meg van fejtve előttem a rejtély. Egyébiránt a t. miniszter ur maga hivatkozott rá az imént, hogy ilyen dolgok nem szoktak titokban maradni, szólnak róla az emberek, szólnak róla a lapok, különösen a külföldi lapok s igy azon fölfedezésre jutottam, hogy ezen „esetleg" azt jelentette és azt jelenti, hogy a Rothschild ház, melyre nagy sulyt kell helyezni, a melyre a kölcsön Angliában helyeztetik el, nem akar semminemü uj kölcsönt adni Magyarországnak, hanem kijelenti, hogy a konsortiumban csak ugy fog részt venni, ha mindenek előtt a miniszter kieszközli a törvényhozástól, hogy neki ilyen külön felhatalmazás adassék, addig bele nem bocsátkozik a müveletbe.

És, hogy mennyire igaz és nem a levegőből kapott ezen hir, bebizonyitja magának a miniszter urnak amaz imént tett nyilatkozata, hogy még az első 40 millió forintnyi kölcsönnek kibocsátási ideje sincs meghatározva s nincs meghatározva az árfolyam sem, s mégis már most végbe akarja vinni az operatiót, a második kölcsönre nézve; azonkivül oly rendkivüli módon sietteti ezen törvényjavaslat hozatalát, hogy még egy fontos törvényjavaslat tárgyalásának félbeszakitását kéri, csakhogy most hozassék meg azon törvény, melynek legjobb esetben is csak aprilban veheti hasznát. Ezen egész rejtélyes eljárás tehát abban leli magyarázatát, hogy nem a magyar állam érdeke kivánja, hanem kivánja a consortium érdeke, mely ily uton olcsón akarja megvenni a már megállapitott árfolyamon a kincstári utalványokat s aztán felszöktetni azok árát, mert tudjuk, hogy mikor az államnak papirja emelkedik a másik is emelkedik, a kincstári utalványok ára tehát okvetlenül fel fog szökni azon perczben a mikor a telegraph meg fogja vinni a bankároknak a hirt, hogy Magyarország ezen utasitást adta a miniszternek, fel fog szökni a rente kölcsön-kötvények értéke s ők nyernek mindkét oldalon s a londoni Rotschild ház nyerni fog egy igen szép kerek összeget a nélkül, hogy az uj kölcsönnel valamit reszkirozott volna a magyar állammal szemben.

Ha mindazáltal a miniszter ur azt mondaná, mit én nem is vennék rosz néven, igenis ugy van, hogy a londoni ház biztositani akarja magát és pedig a londoni házra nagy sulyt fektetek, én érdemesnek tartom magam részéről azt, hogy Magyarország e végett áldozatot hozzon, akkor jól van, én ugyan nem járultam volna hozzá, de a ház többsége megszavazta volna és akkor legalább tisztában lett volna a dolog. Hanem akkor méltóztassék ugy előadni a dolgot, a mint áll, (Helyeslés a balon) és ne méltóztassék azt mondani, hogy beváltásról van szó. Az egésznek az az értelme, hogy a miniszter felhatalmaztatik arra, hogy a consortiumtól az utalványok egy részét fizetésképen vegye át, s ha máskép nem megy, váltsa be. De ez utóbbi nem fog történni, nem fogja börzei uton beváltani, még ha igy olcsóbb lesz is az utalványok árfolyama, mert a dolog már elhatároztatott az által, hogy törvényjavaslatot nyujtott be ide, mely szerint az első rész kibocsátása is akkor történjék, a mikor e törvényjavaslat, már törvényerőre emelkedett. (Tetszés a baloldalon.)

Mondom, t. ház! hogy azon indokoknál fogva, a melyeket Simonyi Ernő t. barátom előadott és azon két oknál fogva, melyeket magam voltam bátor hangsulyozni, hogy tudniillik czélját nem látom a törvénynek, mert az egész 153 milliós kölcsönnek mikor leendő törlesztéséről fogalmunk sincs, és hogy e törvényjavaslat a törvény világos rendeletének nem felel meg, mert a miniszter arra köteleztetett, hogy általános törlesztésre nyujtson be tervezetet, ne pedig csak részletesre; harmadszor mivel világosan látom, hogy a pénzügyminiszter ur pénzügyi müveleteiben nem követi a házzal szemben azon őszinteséget, a melyet, mikor tárczát vállalt, oly fennen hangoztatott: én a szőnyegen levő törvényjavaslatot a részletes tárgyalás alapjául nem fogadom el. (Helyeslés a baloldalon.) Ha azonban a t. ház többsége azt mégis elfogadná, akkor igen természetesen járulok Bujanovich t. képviselő azon javaslatához, mely szerint a miniszter utasittatik, hogy a rente-kölcsön törvény 6. szakaszának megfelelve, nyujtson be törvényjavaslatot a módozatra nézve. (Helyeslés a baloldalon.)

Wahrmann Mór azt hiszi, hogy midőn a 80 milliós kölcsönről szóló törvény elfogadtatott, elfogadtatott azt is, hogy ezen kölcsön egy része a 153 milliós kölcsön törlesztésére forditassék. A tjavaslatot körülményeink miatt szükségesnek tartja, azért elfogadja azt.

Széll Kálmán pénzügyminiszter azon nézetben van, hogy pénzügyi transactiókat előre megkötött teljesen részletezett marschroutával nem lehet keresztül vinni, szóló helyesebbnek tartja, ha ezen kölcsön törlesztésére előre kér felhatalmazást, mintha ezt a szerződés megkötése után mutatná be és utólagosan kérné a törvényhozás jóvá hagyását. Simonyi Ernőnek azt feleli, hogy a 80 milliós kölcsönről szóló törvényben csak az van mondva, hogy a kölcsönnek egy része a 153 milliós kölcsöntörlesztésére fog fordittatni. Szerinte ezen törvényjavaslat az érintett törvénynyel semmi nemü ellentétben nincs. Helfinek azon állitására, hogy ezen törvényjavaslat után a kincstári utalványok felfognak szökni, azt feleli, hogy a pénzvilág a conversiót nem ezen, de a deczemberi törvényből tudta meg. Ezek után Bujanovich és Helfy beszédeire tesz némely megjegyzéseket és elfogadásra ajánlja a törvényjavaslatot.

Helfy Ignácz tagadja a pénzügyminiszter azon állitását, mintha szóló azt mondotta volna, hogy e törvényjavaslat megfelel a consortium érdekének, de a miniszter nem tartotta szem előtt az állam érdekét.

Zsedényi Ede elfogadja a törvényjavaslatot.

Simonyi Ernő: Igen rövid ideig fogom a t. ház figyelmét igénybe venni, — némelyekre azonban kénytelen vagyok válaszolni. Zsedényi képviselő ur szavaira csak azt jegyzem meg, hogy én, mint a pénzügyi bizottság tagja valóban nem tudom, hogy a mai napon a pénzpiacz azon helyzetben volna, hogy oly nagy miveletnek keresztül vitele lehetetlen, vagy hogy arra az idő nem alkalmas. Ezt én, mint a pénzügyi bizottság tagja, egyátalában nem tudom, mert e tekintetben a kérdés a pénzügyi bizottságban felvilágositva nem volt.

Mondhatnám azt, hogy ellenkezőleg magán tudomásom van arról, hogy keresztül vihető e nagy mivelet, csakhogy nem azon az uton, a melyen a miniszter ur megindult, de ez ismét magán tudomáson alapuló dolog nem ide tartozik. Csak azt akartam Zsedényi képviselő ur beszédére megjegyezni, hogy a pénzügyi bizottságban e tekintetben semminemü oly magyarázat, oly felvilágositás nem adatott, a mely engem azon tudomásra juttathatott volna, hogy erre a miveletre most a pénzpiacz nem alkalmas.

Wahrmann képviselő ur megemlitette és a pénzügyminiszter ur is hivatkozott a bizalom kérdésére.

A pénzügyminiszter ur azt természetesnek találja, hogy az ellenzék természetében rejlik a bizalmatlanság. Hát engedelmet kérek, én nekem a bizalom és bizalmatlanságról más fogalmam van. Én bizalommal vagy bizalmatlansággal viseltetem a pénzügyminiszter urnak vagy más bármely nyilvános férfiunak politikája iránt esze jelleme iránt, de mikor pénzről van szó, akkor bizalom vagy bizalmatlanságról szó sincs. Itt csak a számok szólnak, itt a számadás egyedül az, a mi irányadó és nem a bizalom vagy bizalmatlanság. Itt pedig hol a pénzügyi dolgok, nem ugy mint más államokban nyilvános pályázatok utján intéztetnek el, magában az intézkedésben fekszik a bizalmatlanság gyökere. Ha a szomszéd Románia bocsáthatott ki pályázat utján rente kölcsönt, nem tudom megfogni, hogy Magyarország pénzügyminisztere miért nem folyamodhatott volna ezen eszközhez, mely mindenesetre biztositotta volna neki a legolcsóbban kapható kölcsönt, s megmentette volna őt minden további gyanusitástól s operatiójának minden további kinálatától. Én tehát itt bizalomnak helyét nem látom; helyét látom ugyanannak, hogy ha a miniszterium politikája iránt egy párt bizalommal viseltetik, azon politikát elfogadja s mellette szavazzon; de hogy pénz kérdésben a bizalomtól indittatva szavazzon mellette, ezt el nem fogadhatom.

A miniszter ur válaszában azt mondá, hogy az igen egyszerü kérdés, s azért nem tartotta szükségesnek előbb felszólalni, mert azt mindenki értheti indokolás nélkül is. Én is egyszerünek találom, de nem oly értelemben, mely megnyugtatna. Én is egyszerünek találom, a mint már első felszólalásomban volt szerencsém jelezni, s azt találom, hogy itt semmivel sem mondatik több, mint a már előbb megalkotott törvényben s ezért a jelen törvényjavaslatot feleslegesnek tartom. Erre a miniszter ur azt mondá, hogy a megalkotott törvényben mondatik ugyan az, hogy a kibocsátott kincstári utalványok egy része be fog váltatni, de hogy milyen része, az nem mondatik; itt pedig kimondatik, hogy 20—22 millió. Először is meg kell jegyeznem azt, hogy egy törvényben ily kifejezést 20—22 millió, azaz 2 milliónyi különbzetet felvenni, részemről nem tartom kielégitőnek. Praecisebb kifejezést tartottam volna szükségesnek. Már ha egy összeget törvénybe kell igtatni, azt sokkal praecisebben kell meghatározni, mert 20—22 millió annyit jelent, hógy ezen kötvények 10 százalékkal drágabbak, vagy pedig olcsóbbak lehetnek, a mi oly nagy árkülönbzet, hogy annak elfogadásába nem tudok beleegyezni.

De másodszor én jobbnak, az ország, az állam érdekeire nézve hasznosabbnak tartom azt, hogy ha az összeg nem határoztatik meg, s ezért sokkal hasznosabbnak és előnyösebbnek találom a 49. t. cz. 1-ső §-ában mondott határozatlan összeget, hogy t. i. a kölcsön egy részének beváltására forditandó, mint a 22 milliót; mert ha az mondatik, hogy csak egyrésze is, akkor a miniszternek fenn van hagyva a szabadság arra, hogy most, vagy pedig a pénzpiacz kedvezőbb alakulása alkalmával és többet vagy kevesebbet váltson be, a mint a részvények árkelete tanácsosnak fogja mutatni vagy nem. Mert ha az mondatik, hogy 20—22 millió, akkor ezen összeget mindenesetre be kell váltani s ehez aránylagos pressio gyakoroltatván a pénzpiaczra, a kötvények árfolyama sokkal magasabbra fog szökni.

A pénzügyminiszter ur ugy indokolásában, mint felszólalásában határozottan az állam kincstár érdekeit hangsulyozta s nagyon rosz néven vette Helfy barátomnak, hogy ő azzal vádolta volna a miniszter urat, hogy az államkincstár érdekeit nem tartotta szem előtt. (Zaj, elnök csenget.) A mi az államkincstár érdekeit illeti (Zaj.) a mi az államkincstár érdekeit illeti, ezek nagyon hangsulyozva vannak az indokolásban, valamint a pénzügyminiszter ur beszédében is, hanem azon nemes indignatio helyett, melyet a p. ü. miniszter ur tanusitott Helfy barátom iránt válaszában, én sokkal czélszerübbnek tartottam volna, hogyha pénzügyminiszter ur megmutatja azt, hol van tehát az államkincstár érdeke és előnye is biztositva, mert az itt nem látszik. Hangsulyozva van ugyan, hogy ez az állam érdekében történik; de hogy miképen hol szolgáltatik ezen érdek, arról a pénzügyminiszter ur egy szót se mondott. Ellenben azt, hogy az állam érdeke károsittatik, világosan mutatja az, hogy ha ma a pénzügyminisztert utasitja a ház arra, hogy 22 millió értékü kötvényt váltson be, világos, hogy akkor azok ára emelkedik. Ez a dolog természetében fekszik, — és ha e tekintetben a pénzügyminiszter ur valami természet fölötti hatalommal nem bir, a természetes következésnek ennek kell lennie, legalább eddig ez igy volt. Tehát a kincstár érdeke károsittatik. Hogy miképen lesz előnyben, azt bizonyitsa be a pénzügyminiszter ur, és ha bebizonyitja, én szivesen visszaveszem határozati javaslatomat és rá szavazok a törvényjavaslatra, de azt még egy szóval sem láttam támogatva, hogy ezen eljárást a kincstár érdekei megkivánják.

Azt mondja a miniszter ur, hogy itt nem arról van szó, hogy a 153 millió frt egészben fog convertáltatni, t. i. az 1875. XLIX. t. cz. 6. §-a értelmében, hanem annak csak egy része; azt mondja, hogy a conversió megtételére igért tjavaslatot előterjesztette; ime itt a tjavaslat. Engedelmet kérek, de az 1875. XLIX. t. cz. 6. §-a egészen máskep szól mert azt mondja, hogy az 1873. LXXIV. t. cz. alapján kibocsátott kincstári utalványok beváltása keresztül vitelének módozatairól külön törvény intézkedik. Jellemző még az, hogy a törvény eredeti szövegében a mint azt Helfy t. barátom felolvasta, ugy volt mondva: hogy az utalványok beváltásának megkezdéséről", de ezen szavak „beváltásának megkezdéséről" kitöröltettek itt a házban és oda tétetett hogy: az utalványok beváltása módozatairól. Tehát világos, hogy nem egy részéről, nem a megkezdéséről, hanem az egésznek conversiójáról volt szó. Hi-

szen ez igen természetes. Én akkor a midőn, 80 milliós kölcsön ügye volt tárgyalás alatt, nem voltam barátja a 80 millió felvételének, azért, mert annak csak egy része szándékoltatott a conversióra forditattni. Én abban előnyt nem látok, hogy Magyarország 153 millióból 20—22 milliót váltson be és ne legyen biztositva arra nézve, hogy a többi 130—133 milliót beváltja, ha én azt biztositottnak látom, hogy a többinek beváltása biztositva van, akkor áldozatot is kész vagyok elfogadni, mert azt magam is elismerem, hogy ezen kölcsönnek Damokles kardjaként a nemzet feje fölött lógasa igen alkalmatlan s oly kényszer helyzetet teremt, mely az ország hitelére nagyon kártékony befolyással van. De midőn a p. ü. miniszter ur müvelete csak arról biztosit, hogy a 153 millióból csupán 20—22 millió fog törlesztetni, azt vagyok kénytelen mondani, hogy tökéletesen mindegynek látom, akár 153 akár 130 miilióval bukik meg az állam, mihelyt a bukás bekövetkezik. Ez ellen a pénzügyminiszter ur mostani javaslata egyátalában nem biztosit.

Szóló ezután azon nézetének ad kifejezést, hogy ha a pénzügyminiszter ezen az uton halad tovább is ugy az operatio, mit a pénzügyminiszter ur végrehajtani szándékozott 300 milliónál is többre fog menni t. i., felmegy 400—450 millóra és ha mindig uj meg uj feltételek fognak hozzá köttetni; akkor átadhatjuk az egész országot azon consortiumnak kezébe.

Szóló azokból a miket a p. ü. miniszter mondott és a mik a törvényjavaslat védelmére felhozattak, nem tudja kivenni, hogy mi e törvényjavaslatnak a czélja és hogy mi az, a mi ezen tvjavaslatban foglaltatik. Ha annál, ami benne foglaltatik már a törvényben, több nem szándékoltatik, akkor a tvjavaslatnak czélja nincs, ha pedig több kivántatik kivánná tudni, hogy mi az a több?

Végül azt mondja szóló, hogy ha a bizonytalan miveletbe belemászunk, ugy a kincsár érdekében károsnak tartja ezen operatiót, azért, mert okvetlenül felfogja szöktetni ezen utalványoknak árát, a melyeknek beváltása a miniszteriumnak kötelességévé tétetett. Ez positiv tény, melyet megczáfolni nem lehet. A pénzügyminiszter egy szóval sem mutatta meg azt, hogy miért kivánja a kincstárnak érdeke ezen operatiót és mert szóló azt feleslegesnek és olyannak tartja, a mely nem felel meg a megalkotott törvény rendelkezésének, azért a törvényjavaslatot még a részletes tárgyalás alapjául sem fogadja el.

Széll pénzügyminiszter megjegyzi előtte szólónak, hogy nem fogadja el azon állitását, hogy a kormány előterjesztése nem őszinte. — Ezután a többség a törvényjavaslatot általánosságban elfogadja.

Következik a részletes tárgyalás. Olvastatik az 1-ső §.

Helfy Ignácz szerint miután itt csak 22 millióról van szó, nem látja czélját, miért akarja magát felhalmaztatni a miniszter magát arra, hogy ezen 22 millió a rövidebb, másrészt a hosszabb lejáratu kincstári utalványok visszaváltására fordithassa. Azt sem értette volna meg, hogy maga ezen consortium mi érdekből kivánhatja ezt, ha nem sikerült volna szert tennie a „Times“ mellé csatolt hivatalos tözsde lapra, melyből azt látja, hogy daczára annak,hogy a 153 milliós kölcsön mindkét része egy természetü, ugyanazon jószágra van hypotekálva, mégis árfolyama tetemesen különbözik. Azt látja, hogy január 15-én Londonban ugy állott a cursus, hogy mig az 1873-iki törvény alapján kibocsátott utalványok 91½ állanak, addig a 74-iek és igy a későbbi lejáratuak 92 és ½-en.

A Rotschild csoport nem éri be azzal, hogy ő cserébe adhassa a kincstári utalványokat, hanem azt kivánja, hogy a második kibocsátásból is adhasson, mert az most drágább lévén, egy percenttel többet nyer. Ez az oka, miért kivánja a consortium, hogy terjesztessék ki a meghatalmazás a kölcsön mindkét részére nézve. Magyarország érdekeinek ez nem csak meg nem felel, hanem igen is azt megkárositja.

Mindezek alapján reményli, hogy a miniszter ur, miután a szerkezet szükségességét nem indokolhatja, hozzájárul következő módositványhoz: a 119. számu törvényjavaslat első szakasza harmadik sorából ezen szavak: „és az 1874. évi 14“ hagyassanak ki, és „törvényczikkek“ helyett tétessék: „törvényczikk.“

Széll miniszter Helfy módositványa mellőzésével az eredeti szöveget megtartatni kéri. — Ezután az 1. §. elfogadtatik ugy szinte a 2. §. is.

A 2. §. után **Bujanovich** Sándor a következő módositványt kéri elfogadtatni.

„Uj 3. §. Az 1875: 49. t. cz. 6 §-ának azon rendelkezése, hogy az 1873: 33 és 1874: 14. törvény cikkek alapján kibocsátott kincstári utalványok beváltása keresztülvitelének módozatairól külön törvény intézkedik, teljesen hatályban marad.“

Széll miniszter nem fogadja el a módositványt. — **Simonyi** Ernő minthogy a Bujanovits által benyujtott módositás világossá teszi a dolgot, elfogadja azt. — Széll miniszter ujolagos felszólalása után az eredeti szöveg elfogadtatik.

Következik a **közigazgatási bizottságról** szóló törvényjavaslat részletes tárgyalásának folytatása.

Herics Antal Zsedényi határozati javaslatára szavaz. Guttner előadó előtte szólóknak beszédére tesz némely észrevételeket és Zsedényi módositványát mellőztetni kéri. — A holnapi ülésen folytattatik a tárgyalás.

Ülés vége 2 órakor.

— **Hibaigazitás**. Németh Albert képviselő ur lapunk tegnapi számában közölt országgyülési beszédének zársorait hibás gyorsirói tudósitás után elnézésből megcsonkitva közöltük. A beszéd végmondatának helyesen igy kell hangzania: „Ezek után én a Mocsáry Lajos igen t. barátom által benyujtott és szabatosan körvonalozott határozati javaslatot pártolom, s a t. belügyminiszter ur tvjavaslatát átalánossagban a részletes tárgyalás alapjául el nem fogadom.“

Balogh Károly beszéde

— a képviselőház jan. 18-ki üléséből. —

T. ház! Többen az előttem szólók közül, nagy részben avatott beszédeikben, élénk tanuságát adták annak; hogy 8 éven keresztül, mélyebb jelentőségü, végzetesebb irányu törvényjavaslat nem került a képv. ház asztalára, mint épen a tárgyalás alatti.

Az eddigi közigazgatási rendszer tarthatlanságát, reformjának szükségét vitatta mindegyik, — de azon állásnak, melyet a t.-javaslat a törvényhatósági önkormányzattal szemben, a közigazgatás egyszerüsitése olcsóbbá, gyorsabbá tétele szempontjából elfoglal, többnyire kitért az egyik, — azon kényszer helyzetnek, melyet politikai exigentiák esélyei alkottak, kitért a másik árnyalat, mig a t.-javaslat maga halomra dönti a nemzet egy becses ereklyéjét: önkormányzati intézményének még romjait is, halomra dönti akkor, midőn annak épen oltalmazó közvetitésére leginkább reá szorult.

Engedje meg t. k. ház! hogy én e t.-javaslat mellett felhozott okok tüzetes czáfolata, az ellene felhozott érvek ujabb ismétlése helyett a t.-javaslat genesisére visszamenve, nézeteimet, véleményemet összefoglaltan, egy az egész tárgyat átalánossággal átölelő keretben adhassam elő.

Nem kötöm magam szavakhoz, egyes kifejezésekhez, nem bocsátkozom meddő polemiába, nem fogom a t. ház becses figyelmét latin foliantok buvárlatával, 200 szakaszos törvényjavaslattal fárasztani; hanem ragaszkodom a dolog lényegéhez, a tényekhez.

Három irányt ismertem fel az átalános vita folyamában.

Kecskemét képviselője a tvényhatóságok autonomiáját az 1848. XVI-ik tczikk alapján reclamálja, s azt követeli; hogy a tvényhatóságok mindazon hatóságot gyakorolhassák, mely az alkotmány értelmében a megyei közgyüléseket mindentekintetben, tehát a közigazgatás összes ágazatainak alsóbb foku kezelésére nézve is illeti.

Ez az első irány.

A király-belmeczi ker. érdemes képviselője, 1875. január 17-én a 21-es bizottság előtt s e napokban mondott beszédében kijelentette: hogy ő óhajtja a municipiumok jögkörének kiterjesztését, de mindent a határoktól és módoktól tesz függővé.

A határokat illetőleg kimondotta; hogy azokat az 1867-ik évi kiegyezés által létrejött közjogi állapitványok képezik, melyeken tul az autonomia hatáskörét kiterjeszteni, az administratió decentralisatióját elfogadni nem akarja.

A módokat illetőleg; a kormányrendszer egyszerüsitése, az államszükségleteknek ez alaponi megtakaritása által akar a közigazgatás abnormis állapotain — melyekről azt állitja, hogy administrationalis anarchiára vezetnek — segiteni.

Segiteni akar aképen; hogy a ministeriumok és a végrehajtó municipiumok között oly hatóságok állittassanak fel, melyek a kormány rendelvényeinek végrehajtása, és a kormányzati gépezet rendes menete felett őrködvén, nem csak felügyeleti, de az állam érdekeit közelebbről érintő ügyekben közvetlen intézkedési hatósággal is felruházva legyenek.

Vagyis határozottabb körvonalzást használva: midőn a közigazgatás hatalmi kezelését a főispáni hivatalban concentrálja, akár franczia praefecturát, vagy osztrák helytartóságot, szóval: minden hatalmat a központi kormány kezeiben öszpontositni. Azután az administrationalis codex alkotását óhajtja.

Végre az autonomia életfeltételeit nem a választási jogból származtatja, hanem a municipiumok hatáskörének terjesztésében, e hatáskör szabadságában keresi, s tartja a törvényhatóságok önrendelkezési és fegyelmi hatóságát.

Ez a második irány!

Igaz ugyan, hogy e parlamenti pártnézet is a municipális élet lényeges feltételeiből, a municipiumok és a kormány közötti ugynevezett határoknak és módoknak sokat áldoz fel — s én egyátalában nem látom ezen áldozatot sem a kilátásba helyezett s czélba vett, s közigazgatási reformok problematicus eredményei, sem a közp. végrehajtó hatalom functióinak az alispáni hivatalból elvonása és a főispáni hivatalra átruházása által indokolva, sőt itt is azt látom, hogy ezen pártnézetnek is a centralisatió végczélja — de arról meg is vagyok győződve: hogy egyrészről a kormánynak előttünk fekvő tvjavaslata mégis ezen pártnézet és a fusionalis propaganda közötti: elvált házasságból származik, hogy más részről a nemes báró érdemleg mégis őszintébb, mint a kormány tvényjavaslata, mert nyiltan mondja ki, hogy ő az államhatalom összpontositásában keresi a jó közigazgatást.

E törvényjavaslat családfájának genesisével egyébbént csak azt akartam beigazolni, hogy az emlitett elvált házasságnak e panaszos szülöttje nem viseli ugyan atyja nevét, de véréből, természetéből sokat participált. Ezen tárgyalás alatti tv.-javaslat tehát a harmadik irány, mely a discussió tárgyát képezi.

Én — t. képv. ház — mielőtt az előttünk fekvő tv.-javaslat nézetem szerinti fogyatkozásainak elemezésébe bocsátkoznám, szükségesnek tartom megjegyezni, hogy a közigazgatás reform kérdései egyátalán nem birnak azon jelentőséggel, hogy politikai párt- vagy cabinet kérdéssé felhasználtathassanak. Nem hiszem, hogy ezt akár a t. ház majoritása, akár a t. kormány kivánatosnak tartotta.

Én a közigazgatás reformkérdését közjogi divergentiáinkkal nem tudom, de nem is akarom összefüggésbe hozni; mert azt tisztán oly belkérdésnek tekintem, melynek egyedüli czélja: akként szervezni a közigazgatást, hogy az gyors, olcsó és jó legyen.

E czél elérésében a döntő sulyt nem arra fektetem, valjon a trv. hatósági önkormányzatban választott vagy kinevezett, fizetett vagy fizetés nélküli hivatalnokok, vagy tisztviselők által kezeltetnek-e az összes közigazgatás ágazatai, nekem az mindegy, akár valamennyi tisztviselőjét választja a tvhatóság, akár csak magát a trv.-hatóság nevében a határozó és végrehajtó hatalmat felelősséggel gyakorló alispánt fogja választani, a többi tisztviselők pedig az alispán által kineveztetnek; én az autonomiát megmentettnek tartom, ha azon egyedül választott alispán egyenesen a trv.-hatóság közgyülésének lesz eljárásáért felelős, hanem arra, hogy meglegyen a központi kormányhatalom és a törvényhatósági önkormányzat között a jó közigazgatás által indokolt összhangzás, az eljárás egyöntetüsége, meg legyen az államakarat egységének hű képviselete, szervezete a trv.-hatósági önkormányzatban is, hogy a trv.-hatóságok mind e mellett az önrendelkezés épségével, szervezetük minden attributumával, de az ország culturalis érdekei megóvásával gyakorolják alkotmányos önkormányzati jogaikat.

Épen e czél elérése érdekében tartom képviselői kötelességemnek odahatni, hogy a törvényhatósági önkormányzat ne torzittassék el, ne legyen az üres frázissá alkotmányunk szervezetében, hanem legyen az államiságunk életfeltétele, a közigazgatás összes ágazatainak organicus tényezője.

Én t. képv. ház közigazgatásunknak fentebbi körvonalozásomban érintett rendezését nem az 1870-ik évi XLII. törvény gyökeres átváltoztatásával, noha megvallom, hogy maga ezen törvény is centralizál, nem ezen törvény által megalkotott, a nép életébe beleforrott — ha mindjárt meg is csonkitott önkormányzati intézmény alapjainak felforgatásával, hanem ezen törvénynek az 1848. évi törvények által parancsolt és a viszonyok által szükségessé tett czélszerü módositásával szeretném elérni.

Eltekintve minden egyéb általam felhozott kiindulási alapoktól a törvényjavaslatnak ezen egyetlen aberratiója folytán, vagy azon okból, mert az autonomiának az 1870. 42. törvény által megalkotott csonka intézményét is halomradönti, — kimondhatom, hogy én a kormánynak tárgyalás alá vett törvényjavaslatát el nem fogadhatom. El nem fogadhatom különösen azért, mivel az a törvényhatósági önkormányzatot egészen absorbeálja, a használatból kiszoritja már az által is, mert a határozó és végrehajtó hatalmat, az önrendelkezési jogot, a fegyelmi hatóságot a törvényhatóságból kivált, attól elvált, és egy külön és heterogen elemekből álló idegen testületre, a közigazgatási bizottságokra átruházza, a közigazgatást merőben alárendeli a központi hatalomnak, s a politikai központositás culminatiójára törekszik, — mert az 1870. XLII-ik évi törvényt nem módositja, nem idomitja, hanem elveti.

Rövidre foglalom eszméimet; e törvényjavaslattal a központi parlamenti kormányzat, az alkotmány szellemében és különösen a közigazgatás keretében vele coordinált törvényhatósági és községi önkormányzatot, mint afféle alkalmatlan elemet akarja absorbeálni, hogy a határozó, ellenőrző és végrehajtó hatalom minden szálait a központi kormány kezeibe concentrálva, a parlament absolutismusának a központ omnipotentiájának megvethesse alapjait.

Vegyük t. képv. ház! birálat alá a törvényjavaslat indokolását.

Az mondatik ebben, hogy a közigazgatási bizottságok nem csak meg nem semmisitik a törvényhatósági önkormányzatot, a közgyülések hatáskörét, hanem az soha sem volt oly tágkörü mint most lesz; soha sem terjedt ki valódi befolyása az állam élet minden ágaira, miként most ki fog terjedni a közigazgatási bizottságok szervezetében.

Az mondatik továbbá, hogy a közigazgatási bizottság 21 tagja közül 15 a törvényhatóság választotja s hogy azok fogják a közigazgatás minden ágát kezelni, a végrehajtást pedig a törvényhatóság közegei, hogy az administrativ teendők s az azokból folyó felebbezések a fegyelmi hatóság, elvonatnak ugyan a közgyülések köréből, de ezen teendők végzésére a közgyülések nem is voltak képesek, azokat eddig is az alispán és a törvényhatóság tisztviselői végezték, hogy kormányzati szempontból csak nyereségnek lesz tekintendő, ha a törvényhatóság választott tagjai által fog nem csak az eddigi szük körben, hanem a közigazgatás minden ágaira, egyenesen rendelkező és tettleges befolyást gyakorolni, egyéb teendőit pedig önállóan kezelni.

Én t. képv. ház! tisztelem mindenkinek véleményét, mert kötelességem feltenni, hogy mindnyájan az ország érdekeinek szempontjából indulunk ki, de a tények és a logika iranti hódolatból kénytelen vagyok a fenebbi indokolásból oda concludálni, hogy abban a törvényhatósági autonomiára vonatkozólag, nincsen egyetlen tétel, mely az alkotmányosság logicájának, közjogi fogalmainknak, a tényeknek birálatát kiállhatná.

Alig is hiszem, hogy e házban a többség arról meg lenne győződve, hogy a közigazgatási bizottságok szervezetében, a közigazgatás összes ágazatainak kormányzatára, a törvényhatósági önkormányzat kiterjedtebb tág kört, valódi, egyenesen rendelkező és tettleges befolyást fogna nyerni.

Nézzük meg közelről, elfogultság nélkül; mit nyer, mit veszt a törvényhatósági önkormányzat, ha a közig. bizottság intézménye életbe lép?

Elveszti a szabályrendeletek alkotása körüli önálló határozati jogát, mert a törvényjavaslat 73. és 76. §-ai szerint, ha azt a közig. bizottság czéltalannak találja, annak végrehajtása ellen remonstrálhat a miniszterhez, s azt megsemmisittetheti akkor is, ha a törvény 5. és 6. §-ai alapján alkotott; akkor is, ha ellene a törvény 7. §-a alapján senki fel sem folyamodott, s abba a törvényhatóság összes népessége belenyugodnék.

Elveszti a törvény 43. § a b) pontjában jelölt önkormányzati jogát az 1871. évi XVIII. törvény 54. § ával szabályzott községi képviselő-testületek igazolási ügyei felülbirálására nézve.

Elveszti a törvény 43. §-a c) pontjában jelölt jogait a közlekedési vonalokra, a közmunka vezetésére stb. efélére nézve.

Elveszti saját választott tisztviselői feletti szabad rendelkezési és fegyelmi hatóságát.

Elveszti a községektől felebbezett ügyekbeni másodfoku hatóságát.

Elveszti az 1870: XLII. törvény szerint. az alispánhoz utalt ügyek feletti határozási-, intézkedési jogát, s igy ezen törvény d) pontjában az alispánnak közvetlenül a törvényhatóságnak adott azon alkotmányos jogot is, hogy a törvénybe ütköző miniszteri rendeletek ellen a főispánhoz vagy miniszterhez felirhasson, s az efféle rendeleteket ideiglenesen felfüggeszthesse.

Elveszti az adóügyek körüli befolyását a községekre.

És a mi a fővesztesség, hogy a törvényhatóság saját kebelében, saját belügyeire nézve, a közig. bizottságok közvetlen felügyelete és ellenőrzése alá helyeztetik, alárendeltetik tehát oly különálló testületnek, mely egyenesen csak expositurája a központi kormánynak, semmi más.

Mindezt pedig csak azon jogaiból veszti, melyet a törvényhatóságoknak még az 1870. évi 42. törvény is megadott.

A régi megyékről pedig azt merem állitani, hogy a királyi jogokat képező tárgyakon kivül, minő a vám, pósta, pénzverés, excommissariatumok, a magasabb igazságszolgáltatás, mik a királyi kinevezéstől függő dicasteriumok és hivataloknak voltak fentartva, kivéve a nevelés-ügyét, mely a vallásfelekezetek kezeiben, s a legfelsőbb oktatásnál királyi hivatalnokok kezeiben voltak; az administratió és az igazságszolgáltatás, egyenesen a municipumok által intéztettek, végrehajtattak, ellenőriztettek.

Nyeri pedig a következő, semmiféle önkormányzati belértékkel nem biró concessiókat:

1) Tudomásul veheti a közig. bizottságok félévi jelentéseinek kopiáit.

2) Elkészitheti költségvetését a központi kormány által előirt schema szerint, és szabadságában áll — noha az törvényileg még nincs is kimondva — azon 4.950,000 frtot (mibe eddig a törvényhatóságok az államkincstárnak kerültek) a közig. bizottságok ujabb költségeinek szaporulásával, saját firmája alatt, nagyobb összegben az adózó népre kivetni és saját költségén behajtani, szabadságában áll ekként megtakaritási czimeket nyujtani a kormány legközelebbi államköltségvetéséhez, s átvállalni saját vállaira a legsikamlóbb felelősségnek nem viselt nagy terhét.

3) követelhet a közigazgatási bizottságoktól felvilágositást.

4) Tizenegy fizetett hivatalnok és tisztviselő ellenében, kik szakemberek, kik mindnyájan in ultima instantia, a törvényhatóság befolyása, beleszólhatása nélkül egyenesen a központi kormány, intéző és fegyelmi hatóságától függnek, tiz nem szakemberből álló törvényhatósági választott tag által befolyást gyakorolhat a közigazgatás összes ágainak intézésére, ellenőrzésére.

Már most bátorságot veszek magamnak a t. képviselőházhoz azon kérdést intézni: vajjon, ha egybehasonlitjuk azon hatáskörbeli veszteséget, mely a törvényhatóságokat éri, azon törvényjavaslati aquisitiókkal, melyekkel a törvényjavaslat a közigazgatási bizottságok felállitásával a törvényhatóságokat boldogitni akarja, ha a parlamenti, törvényhatósági és községi önkormányzatot, létfel tételei, a törvényhatósági önkormányzatot legalább is az 1870. XLII. törvény alkotásai respectálásával akarjuk fentartani, s az utóbbit az összes közigazgatás gépezetében mint tényezőt beilleszteni és utilisálni.

Megvan-e ezen törvényjavaslatban csak egyetlen feltétele is a törvényhatósági önkormányzatnak?

Nem fosztja-e meg e törvenyjavaslat a törvényhatósági és községi autonomiát minden atributumától?

Lehet-e ezen törvényjavaslati intézményt alkotmányunk, lehet- e közigazgatási rendszerünk keretébe, az önkormányzati szervezet teljes felforgatása nélkül, beilleszteni?

Van-e ezen intézményben nyoma azon felelősségnek, melylyel a világ bármely szerves államformainak kormányrendszerei, a vagyon és személybiztonságon elkövetett hatalmi visszaélések vagy mulasztások eseteiben lefelé a kormányzottaknak tartoznak?

Minden tétovázás nélkül merem állitani: hogy a ministeri törvényjavaslat nem hogy tágitná a törvényhatóságok hatáskörét, hanem midőn a közigazgatási bizottságokat a törvényhatóságok kebelében, ezen statust in statu, ezen központi kormány — expositioját felállitja, még azon hatáskört is megsemisiti, melylyel a törvényhatóságok eddig birtak.

Arra, hogy 5 állami hivatalnok mellett, 6 törvényhatósági tisztviselőt és 10 törvényhatósági bizottsági tagot is szerepeltet a közigazgatási bizottságban semmi sulyt sem lehet fektetni; mert hivatalnok és tisztviselő között, — tekintve, hogy mindkettő rendes s egy formán fokozott fizetést húz s igy közöttük különbség nincsen, tekintve, hogy legvégső vonalokban mind kettőnek sorsa a felettük fegyelmi hatalmat gyakorló központi kormánytól függ — sokkal bensőbb solidaritast fejt ki a collegiálitás bajtársi viszonya, mintsem az ok egymást a szolgálat érdekei és gyakran válságai által megkivánt szigorral ellenőrizzék, — a törvényhatósági bizottságnak amugy is kisebbségben levő független, de nem szaktagjai pedig, akár a közigazgatás ügyfolyamát vezetését, akár a határozó és végrehajtó szakközeg eljárását sikerrel ellenőrizni nem képesek.

Azt, hogy az administrativ teendők végzésére az 1870. XLII. törvény alapjain a törvényhatósági közgyülések nem képesek, tagadnom kell; mert ez nem elv, nem a szervezet, a rendszer, hanem a tény kérdése lehet, — hogy pedig ezt eddig is az alispánok végezték, annak tanusága, hogy a törvényhatóságokban megvolt a képes organum az administrativ teendők végzésére. — Egyik törvényhatóság közgyülése s annak alispáni közege képes volt, a másik nem volt képes, mi csak attól függött, volt-e szolgálatképes és szolgálatkész főispánja, alispánja, polgármestere, vagy nem voltak?

Több megyéből tanusitják azt élő példák, hogy egy jóravaló szolgálatképes járásbeli szolgabiró is képes volt, valamint a központi és törvényhatósági közigazgatás minden ágában, úgy a contentiosus hatáskörben is teljesen megoldani, kinek járásában minden felsőbb rendelet, minden törvényhatósági határozat, minden megkeresés pontosan gyorsan, panasztalanúl hajtatott végre.

Például sőt példányul hozom fel Baranyának pécsi járását. Ott a szolgabirónak szolgálati buzgósága, képessége folytán számos év óta nincsen adóhátralék, évek óta nem látott e járás adóvégrehatot, utjai jó állapotban vannak, az iskola látogatás a lehetőségig legkedvezőbb, az iskola épitkezés a tanitók jobb javadalmazása napirenden vannak, — a községi beligazgatás legjobb renden folyik.

Ha már most a főispányok is, — kik közül azonban a legnagyobb rész megyéjében sem lakik, ámbár az 1723: 56. t. cz. világosan rendeli, megyéjökben lakva szintén ily buzgósággal és szolgálati hüséggel teljesitették volna kötelességeket, ha maga a kormány azokat a reá ruházott hatalomnál fogva ezen kötelességeik teljesitésére kényszeritette volna: most a t. javaslatnak, az ázsiai állapotoknak, az administrationális nagy zajnak nem volna pragmatikája.

Ezek után bátor vagyok egy kérdést koczkáztatni, valjon egyedül az 1870. 42. törvény által alkotott közigazgatási szervezetben van- e közigazgatásunk abnormitásának oka, miként ezt különösen a jobb oldali ellenzék is hangsulyozni méltóztatott, vagy talán inkább azon miniszteri és hivatali tényezőkben, kikre a közigazgatás különösen a központban bizva volt?

Felhozatik a ministeri indokolásban, hogy a közigazgatás különböző ágazatainak müködésében az összhangzás, az eljárás egyöntetüsége hiányozván azt rendezni, és biztositani kellett.

Bátor vagyok annak ellenében először azt felemliteni, hogy a közigazgatás összes ágai összhangzó vezetésére a törvényhatóság nem is volt a törvény által provocálva, továbbá azt állitni, hogy mindez az 1870. XLII. törvény 3. 5. 16. 51. 52. 53. 54, 55. 56. 62. 64. 65. 68. 69. 72. 79, 80 §§-ai által a kiváló és tulnyomu hatalommal felruházott főispáni hatáskörben, mely kormánynak egyenes befolyást engedett mindazon intézkedések tekintetében, melyek az állami közigazgatás egyöntetüsége és összhangzó intézése körül szükségesek, eddig is eléggé biztositva volt. mert a főispán kezebe volt letéve a törvényhatóság tisztviselőre nézve a kijelelés joga a fegyelmi hatóság a felügyleti hatalomkör. Ha e felhatalmazás nem vezetett czélhoz ennek oka csak az lehetett, hogy némely főispán a közigazgatás rovárára tisztelet a kivételeknek! — e hatalommal nem kormányzott, hanem korteskedet.

Felhozatik a minister indokolásban a törvényhatóságoknak a közigazgatási ügyek iránti érdektelensége.

Erre még csak aztjegyzem meg, hogy a törvényhatosági közgyülésekben nem is lehetett meg az érdekeltség, mert nemvolt sem hatáskör, sem tér, sem tény, mely bárkit is vonzott volna. — Tessék t. képviselőház tért adni az érdekeltségnek, tessék a hatósági kötelezettségnek és szolgálati tények tárgyi és alanyi felelősségét törvénnyel szabályozni, hogy meglegyen minden állami, tvhatósági, községi közszolgálati kötelezettségnek felelős gazdája s meg lesz, már a dolog természeténél fogva is, törvényhatóságaink önkormányzata körében az érdekeltség is. — Ott, hol a törvényhatóságnak a saját belügyei, a közigazgatás átruházott intésére szükséges költségek kivetése és beszedése sem engedtetik meg, hol saját közegei fegyelmi ügyeiben még a határozás, a tisztviselői feletti szabad rendelkezés joga is elvonatik, ott nem létezhetik a törvényhatóság kebelében felelősség sem lefelé, sem felfelé, ott tulajdonképen nem létezik törvényhatósági önkormányzat s ezért nincsen érdekeltség.

Angliában, melyre hazai publicistáink oly igen szeretnek hivatkozni, a közigazgatás bizottsága nem abban áll, hogy azt kinevezett és ingyen szolgáló közegek teljesitik, hanem abban fekszik, hogy a közigazgatás közegei birószéket ülhetnek azon közszolgálatok és tények elbirásánál is, melylyel az állam vagy egyes törv. hatóság a közsegnek az egyes adózóknak tartozik, melylyel az ország egyik polgára a másiknak az enyim és tied, a személy biztonság kérdésében tartozik. Ilyen hatáskörben azután természetesen meg is van, meg is lehet a közügyek iránti érdekeltség ingyen és hazafiságból is.

Az ázsiai állapotoknak is meg van pragmatikája, de nem a törvényhatósági szervezetben, a közgyülések értelmi fogyatkozásában, a politikai pártok tulkapásaiban, a központi hatalom elleni engedetlenségben, — hiszen nincsen korszak a magyar nemzet történelmében — tisztelet a kivételeknek — mely az uralkodó hatalom irányában szolgailag engedelmesebb megyéket felmutathatna, mint minők az 1872—4. évek voltak — hanem tényező oka ezen ázsiai állapotoknak — tekintve az 1870. XLII. törvény 15, 16, 53, 54, 55, 56, 79 §.-aiban a főispánra s a központi kormányra ruházott hatalomkört, — tekintve a tvhatósági bizottság tagjainak felelősségét, az eljárási rendszer hiányaiban, maga a központi kormány és közegei, a főispánoknak, — ismet tisztelet a kivételeknek — tehetetlenségében, a szükséges felügyelet, a köteles ellenőrködés és kiválólag a fegyelmezések pártérdekekből mulasztásában keresendő.

„Inter iniuste imperantes et male parentes aegra discordantia“, moudja Tacitus Róma és császársági kormányairól és municipiumairól.

Ismétlem tehát, hogy a közigazgatás ázsiai állapotainak okát nem a törvényhatósági közgyülések képtelenségében, hanem egyenesen volt kormányok szándékos kotelességmulasztásaiban lehet és kell keresni.

Lássuk most t. képv. ház el fog e éretni ezen ugynevezett közigazgatási bizottságok által a célba vett összhangzás a bizottság közegei között a kölcsönös támogatás.

Én ugy vagyok meggyőződve, hogy oly collegiumban; hol a hivatalos ügyek hét ágazatai ülés és szavazattal biró képviselőinek mindegyike bir azon jogkörrel, hogy a többség által hozott határozatok érvényét és végrehajtását — miként ezt a törvényjavaslat 22-ik §-a megengedi — felebbezése egyszerü bejelentésével felfüggesztheti megakadályozhatja, hol a 23 ik §. szerint, a felett, valjon egyik vagy másik felsőbb rendelet kiván e bizottsági tárgyalást vagy nem kiván, ugyanazon közegek bizottsági tárgyalás nélkül intézkedhetnek s intézkedéseiket saját körukben végre is hajthatják; a 10 függetlentagnak pedig mindezen tekintetben épen semmi hatásköre nincsen ott ezen összhangzás fatalis illusio, ott a jó és gyors közigazgatás lehetetlen.

Különben nem mondok uj dolgot, ha nyiltan állitom: hogy a közigazgatás összes ágainak kezelésénél az öszhangzás, az eljárásbani egyöntetüség nem künn hiányzott a törvényhatóságokban, hanem hiányzott az leginkább itt a központi kormányzásban: mert minden ministernek megvolt az ő közege a törvényhatóságban, ott volt a belügyminister fegyelmi hatalmától függő főispán — én leginkább azt hiszem hogy a főispán is felelős a minister irányában. — Ezen főispán pedig a törvényhatóságok végrehajtó hatalmával fegyelmi hatósága által a szükséghez képest mindenkor rendelkezhetett.

A bajon tehát ezen tvörényjavaslat nélkül is lehetett volna segiteni.

Azon állitás pedig, hogy ezen közigazgatási bizzottságok által a törvényhatóságokban, az önkormányzati elenek túlnyomó befolyása a közigazgatás minden ágaira ki fog terjesztetni: olyan test nélküli ige, hogy azt reflexiom tárgyává azért sem teszem, mert biszékenységemnek felülni nem akarok.

Sőt előre látom — mikép nem is kell profetai ihletség, hogy ezen tiszti székekbe — melyek a Schmerlingfelékét már a conceptio alkalomszrüségére nézve sem közelitik meg, nemcsak független szakemberek, de olyan müveltségü elemek sem fognak belépni, kiknek közigazgatási téren csak némileg is lehetne haszunkat venni; mert minden önérzetes müveltebb ember elfogja magától utasitani azon szerepkört; hogy elmaradását hiteles okmányokkal igazolja hogy a a vele szembeállitott 11 hivatalnokból álló teljhatalmu cliqueben tehetetlen bábként szerepeljen, sem magának sem hazájának hasznot nem tehet.

Nem való az sem, hogy ezen közigazgatási bizottságok által a közigazgatási teendők decentralisáltatnak, hogy a központi kormányzat sok teendőtől megkiméltetik, hogy a központi kormányzat ez által olcsóbb, az ügyek elintézése gyorsabb lesz.

Fennebbi előadásommal már kimutattam, hogy ezen közigazgatási bizottságok nem egyebek, mint a központi kormány expositurái, kiknek mint hatósági tényezőknek kezeibe van letéve az összes közigazgatás minden ágazatának vezetése, intézése, végrehajtása.

E bizottságban, mint collegiumban 10 független törvényhatósági tag egy részről mint dekomponált kisebbség, más részről mint nem szakértő; csak benevolus spectator, már azért is mert ha sikerülne is az őt választott törvényhatósági tisztviselő egyetértésével a törvényhatóság érdekében valamely határozatot keresztül vinni, azt a hat államközeg egyszerü felebbezési jelentéssel akadályozza meg s a központi kormány birálata alá terjeszteti fel.

A közigazgatási bizottság kebelében, a közigazgatás terén nem fordul elő oly hivatalos eljárás, oly teendő, mely nem függne egyenesen és közvetlenül a központi kormány, vagy a bizottságba exponált közegeinek elhatározásától. És a törvényhatósági tisztviselők is épen ugy függnek fegyelmi hatalmától mint az államközegek.

Hol van tehát ezen intézményben a decentralisatio?

Vagy talán saját expositurájában keres decentralisatiot s Magyarországon propagandát ezen uj fogalomnak?

Hol van itt kilátásba helyezve a központi kormánynak a sok teendőktől megkimélése, hol van ebben a takarékosság szempontja?

Méltóztassék t. képviselőház komolyabb megfontolás alá venni a törvényjavaslat szerint a miniszteriumoknak fentartott másodfoku ügyek roppant halmazát, a törvényjavaslat 27. 37. 39. 40. 51. 63. 64. 76. 84. §§-aiban jelölt instructionális teendőket, s meg fog győződni, hogy a központi kormany teendői ezen közigazgatási bizottságok felállitásával nem fogyni, hanem tetemesen növekedni fognak, s a közigazgatás a központban és künn az ugynevezett törvényhatóságokban is, drágább lesz mint eddig volt.

Igen t. képviselőház! mély meggyőződéssel állitom, mert pártok fölé emelkedve rideg tárgyilagossággal tanulmányoztam a törvényjavaslatot, hogy e törvényjavaslat által egyszerűbb se lesz közigazgatásunk; mert a sok intéző, határozó, végrehajtó, fegyelmező hatósági fokozatok között, a kilátásba helyezett számtalan szabályrendeletek özöne mellett a kezelés az eljárás complicáltatik, s az adózó közönségnek, közigazgatási bajaiban oly sybillával, oly sokfejü hydrával lesz dolga, hogy nem fogja feltalálni biráját, hogy az eljárás sok idejét, sok költségét fogja elnyelni, de gyors, olcsó és jó elintézést nyerni bizonyára nem fog. Szóval azt hiszem, hogy a törvényjavaslat alkotója önmaga fog legelőször visszariadni ezen alkotása eredményétől.

Mindezeknél fogva t. képv. ház én a kormánynak a közigazgatási bizottságok tárgyában benyujtott törvényjavaslatát még átalános tárgyalás alapjául sem fogadom el. (Élénk helyeslés a baloldalon).

UJDONSÁGOK.

A hivatalos lapból. Dulovics Mór pénzügyminiszteri számvevőségi főnök 41 évi szolgálat után nyugdijaztatván a Ferencz-Józsefrend lovagkeresztjét nyerte.

Szakáll Adorján bajai tvszéki joggyakornok a zombori tvszhez aljegyzővé neveztetett ki.

— A természttudományi társulatnak szerdán este tartott ülésén Szily Kálmán titkár a társulat tevékenységéről. a pénztárnok pedig annak vagyoni állapotáról tett jelentést. E jelentés szerint a társulat mult évi bevétele volt 18,906 frt, melyből a társulat közlönyére 5596 frt, a könyvtárra 2722 frt 70 kr, népszerü elöadásokra pedig 527 frt frt 43 kr. adatott ki. Az összes tiszta vagyon 22,566 frt frt 6 krra növekedett. A társulat könyvtára áll 6500 kötetből. Jövő évre a társulat két pályázatot fog hirdetni, egy 2000 frtosat a magyarországi mezőgazdasági viszonyokról és egy 800 forintosat Budapest lakottabb részeinek vegyelemeiről irandó munkára. Toldy emlékéül 100 arany pályadij fog kitüzetni a magyar természettudományi irodalom biographiára. A választmányba következő tagok választattak: az állattani szakra nezve Frivaldszky J., Hermann Otto, Kriesch J., Margó Tivadar, a növénytanira nézve Dapsy L., Jurányi L., Klein Gy., Schuch J., az ásvány s földtani szakra Hantken M., Hoffmann K., Krenner J., Szabó József; a természettani szakra Bevecz A.. b. Eötvös Lorant, Schenzl Guido, Sztoczek József; az élettani szakra Hirschler J., Jendrassik Jenő,

Klösz P., Thanhoffer Lajos, Hidegh K., Lengyel B., Neudtvich K., és Wartha W.

— A kisfaludi-társaság elnökévé, mint halljuk, Lukács Móricz fog megválasztatni. A társaság számára Kemény Zsigmond arczképét Székely Bertalan fogja festeni.

— Közjegyzői székhely változtatás. A lőcsei törvényszék területére eső, eddig Gölniczbányán létezett közjegyző székhelye az igazságügyminiszter által Igló ra tétetett át.

— Adomány. Dr. Scheiber egy felállitandó anthropologiai muzeum zsámára 16 darabból álló koponya gyüjteményt ajándékozott.

— Az árviz. Bécsből egy tegnap érkezett magán távirat azt a hirt hozta, hogy a Duna nehány alacsonyabb helyen kiöntött. Ma érkezett hitelesb tudósitások szerint azonban Bécs tul van a veszélyen. Esztergomban a viz magassága a tegnapi napon 19 c.-t, Váczon pedig 8 c.-t emelkedett. Duna Vecsén is növekszik az ár s oda a kir. biztos már elutazott a töltések szilárditására.

— Felolvasás. Jagics István magán főgymnásiumában (országut a nemz. szinház palotája IV. em.) a népszerü felolvasások másodikát Fekete József tanár fogja vasárnap jan. 23-án 11 órakor tartani ily czim alatt: „A hoszmérték történetének vázlata a legrégibb időktől fogva napjainkig.“ Az előadás dijtalan.

— A tanitónök iparos kiképeztetését a sugáruti állami tanitónő képezdében már megkezdették. Különösen a keztyüvarrás, virágkészités, könyvkötés és lombfaragás különböző ágaiban folyik a tanitás. A kezdetből itélve a növendékeknek gyors haladását lehet jósolni.

— Merész lopás. Fehértemplomon ismeretlen tettesek Parai ottani magánzó lakásába éjnek idején betörtek s onnan mintegy 5000 frtnyi készpénzt loptak el. A lopott összeg többnyire 50-es és 100-as kankjegyekben feküdt ott. Nagy ovatosságra mutat a tolvajoktól, hogy a pénz mellett fekvő nagy értékü ékszerekből egy darabot sem vittek magokkal.

— Zendülés. Niczkyfalván, (Temesmegyében) mult hétfőn d. u. zendülés támadt a falusi előljáróság ellen. A népet bizonyos Vanda nevü ember bujtatta föl, ki a jegyzőséget szerette volna elfoglalni. A rendzavarók lecsendesitésére katonaságot kellett kiküldeni.

— Egy falusi basa. Kodrián Juon Sikló község birája mult 1875. évben Argyelán Gyorgye 70 éven felüli, és Borlodán Gyorgye siklói lakosokat és még többeket közköltségi hátrányukért megzálogoltatott; a megzálogolt egyének közül Borlodán Gyorgye hátrányát a megtörtént zálogolás után kifizette; Argyelán Gyorgye pedig, minthogy a községnél mint temetőcsősznek fizetése van, arra kérte Kodrián Juon községi birót, hogy zálogát el ne vitesse és ne árvereztesse el, hanem vonassa le tartozását a községnél levő fizetéséből. — A községi biró daczára ezen kérésnek, a zálogot elvitette és el is árvereztette. — Borlodán Gyorgye zálogát pedig vissza nem adta. Borlodán többször kérte, a biró azt állitja, hogy nem tudja, hová tétetett. Kodrián Juon biró sokkal több közköltséggel van hátrányban, mint bármely egyén a községben s ezen fölül az árverésen befolyt pénzt birói fizetésének törlesztésére magának tartotta vissza, s azzal senkinek se számolt be.

— A farkasok garázdálkodásáról folytonosan uj hirek érkeznek. A bánátban közelebb vérengző támadást intéztek e vadak egy julnyáj ellen, melyből 38 darabot teljesen széttéptek, négyet pedig egészben magokkal vittek. Ez és ehhez hasonló esetektől már eddig is sok kárt szenvedtek a vidékek s tanácsos volna mindazon helyeken hajtóvadászatot rendezni, a hol az ordasok mutatkoznak, mert a gondosan kivitt hajtóvadászat legczélszerübb gyógyszer e vadak kipusztitására.

— Vadászkaland. Hire futott Kolozsvár városában, hogy a gellai Szentgyörgy hegy bozótjában egy farkas rejtőzködnék, a mely éjjelenként szokott prédára kijárni rejtekéből. H. K. uram hires lövő s a mellett szenvedélyes vadász, minek folytán tehát a hir hallatára rövid tanakodás után resorvalta magát a fenevad elejtésére. A gellai árok közelében, hol a farkasnyomokat felösmerte, lesbe is állt. Még a nap fenn volt, midőn a közelben hóropogást hall. Lélekzetét visszafojtva, lő-készen néz szét. Egyszerre alig tizenöt lépésnyire leshelyétől, a szőllőhegy gyepü-szélében egy hatalmas négylábu állatot pillant meg. Ez megáll, szimatol előbb s aztán mozdulatlanul néz farkas-szemet a vadászszal, ki az elbizakodott állat vakmerőségére rövid várakozás után egy lövéssel felelt. A szörnyü állat egy orditással jelzi, hogy a vadász jól lött; de a vad azért csak összerezzen, nem mozdul. Erre egy kiáltás hallszik: „pardon.“ Semmi pardon! A lefochaux fegyver egy pillanat alatt ismét meg van töltve és még két lövés repül a támadóra. Ez összeesik. Öröm kiáltással rohan a vadász, megvizsgálni a vérében fetrengő fenevadat. Alig tesz azonban pár lépést előre, nagy megütközéssel veszi észre, hogy a meglőtt farkas nyakravalót visel, s tulajdonkép nem is szürke, hanem kávészin, nem is lombos, hanem sima szörü, s az, a ki előbb pardont kért érette, nem más mint egy fiatal vadász, ki az első lövést követő alkalmával hangokban hüséges vizslája hangjára ösmert. — A vadász-kaland már most pör tárgya.

— Zsebelés. Bódog Pál zsebmetsző a budai várszinházban kisértette meg egy nőnél szerencséjét, s sikerült is ennek zsebéből egy 22 frttal telt tárczát kicsempészni, de egy ur által észre vétetvén elfogatott — s a tárcza visszaadása után — a rendőrségnek átadatott.

— Rajta vesztett. Immerblum Sándor ismert csavargó tegnap a Révay utcza sarkán levő rőfös kereskedés ajtaja előtt lógó nagy női kendőt leszakitván, azzal tovább akart állani. Az üzlet tulajdonosa észrevételenül leste a gyanus külsejü egyén mozdulatait boltja előtt, s midőn ez távozott, ő nyomában volt, ki a tolvajt azután elfogatván — bekisértette.

— Távirdai forgalom. Mult év deczember havában a budapesti központi távirdai állomásnál 272.64 drb sürgöny adatott fel. Sürgöny dij fejében 187.068 frt folyt be.

Rövid hirek. — Dorgay Károly volt 1848—49-ki honvédszázados, ki az erdélyi hadjáratban tevékeny részt vett, legutóbb pedig a m.-szalkai takarékpénztár szorgalmas pénztárnoka volt, meghalt e hó 16-án. — Motkey amerikai lakos 10 év előtt mint napszámos dolgozott az aranybányákban, most meg husz millió frt évi jövedelme van. — Zemplén megyében különösen garázdálkodnak az utonállók. — Hajduk Béla ellen 6 losonczi kereskedő sajtópert inditott. A tegnap tartott tárgyaláson vádlott felmentetett. — Potocky Mieczisláv gróf, kinek évi félmillió jövedelme volt, Párisban meghalt. A gróf többek között a pesti általános biz. társulattól s a pesti biztositó intézettől is járadékot huzott. Halálával az előbbire 280 ezer, az utóbbira 240 ezer frt maradt. — A nagysarlói csatában 1849 april 19-én elesett honvédek emlékére nagyszerü granit emlék oszlopot emelnek.

Karneval. — A technikus-bál, mely a vigadótermében tartatott, jól sikerült, bár népességben messze maradt a jogászoké mögött. Annál közelebb állt hozzá jókedv, vigság és szép vendégek dolgában. A bálanya tisztét hg. Odeskalchi Gyuláné teljesitette. A négyest mintegy 80 pár tánczolta s a mulatók még reggeli 5 órakor sem oszlottak szét teljesen.

— A Budapesten lakó lengyelek testvérsegélyző egyesülete február hó 5-én a Széchenyi-téren levő teremben zártkörü tánczestélyt rendez az egyesület segélyalapja javára, Fialkowski urhölgy védnöksége alatt, melyre mindazon lengyelek és lengyelbarátok, kik tévedésből meghivást nem kaptak, kaphatnak Vogel József kesztyügyárosnál a bécsi utczában, Stempien Lajos ruhaüzletében a hazai első takarékpénztár palotájában és Eibenschütz J. dohánytőzsdéjében a fürdőutczában.

Fővárosi ügyek.

— Az árviz veszélyén nincs tul a főváros. A Duna vizállása jelenleg 15′ 5″. Minden eshetőségre meg vannak téve az előkészületek s a viz magassága eleven figyelés tárgyát képezi. A gőzszivattyuk közül kettő már működésben van. A hatóság felszólitotta a gőzmalom tulajdonosokat, hogy a munkát szüntessék be, mert az ide szolgáló csatornák zsilipei szintén el fognak záratni. Az árvizbizottság pedig hirdetményileg figyelmezteti az érdekelteket, hogy a pinczék kiürítéséről mielőbb jó lesz gondoskodni, mert a vizállás netáni növekedtével a viz számos pinczébe beszivároghat. A budapesti kereskedelmi és iparkamara a magy. kir. fővámhivatal igazgatóságától vett értesülés alapján figyelmezteti az érdekelt kereskedőket, hogy a netalán bekövetkezhető vizveszély ellen a szükséges intézkedések a fővámházat illetőleg megtétettek ugyan, de a kincstár arra az esetre, ha netalán a vizáradás oly mérveket öltene, hogy a fővámház helyiségeibe is behatolván, a berakott árukat megrongálja, e tekintetben semmi felelősséget nem vállalt. — Az ez ügyben kiküldött bizottság Kada alpolgármester elnöklete alatt ma d. u. tartott ülésén különféle részletek megbeszéltettek. Bejelentetett, hogy az akadémia palota s a Hungária szálloda pinczéjébe a viz már beszivárgott. E pinczéket 3 tagu bizottság megvizsgálta s az illető házakra nézve veszélytelenséget konstatált. — Legközelebb hirdetményileg közzé lesz téve nehány utasitás a veszély esetére nézve, valamint a városnak legmagasabban fekvő helyei is meg fognak jelöltetni. Komoly veszély esetére ágyulövések és harangzugás által fogna vészjel adatni.

— A szárnyas állatokra és vadakra vetett fogyasztási adó után a főváros 25 százaléknyi községi adópótlékot határozott kivetni, s a közgyülésileg hozott határozatot a mult hó elején jóváhagyás végett a belügyminiszterhez is felterjesztette. — Most leérkezett a belügyminiszter válasza, melyben a tervezett pótlék kivetésének tervét nem hagyja jóvá. Ugyan e leiratában válaszolt a belügyminiszter a főváros által hozzá intézett azon felterjesztésre, hogy a statisztikai hivatalban dolgozó dijnokok hivatalnokokká emeltetvén, e hivatal személyzete a szükséghez képest szaporittassék meg. A belügyminiszter e szándékót sem hagyta helyben.

— A pesti közuti vasut igazgatósága hir szerint azt tervelgeti, hogy kocsijait gőzzel hajtatja. Tervelése szerint mozdonyra nem volna szükség, mert a hajtógőzerő magában a kocsiban helyeztetnék el, mely gyors hajtás közben is minden pillanatban megállitható.

Szinház, müvészet.

— A népszinházban egy régebben közzébocsátott reportoir szerint tegnap kellett volna előadni a „Kintornás-család“-ot. Adták a helyett — mit is adhattak volna mást? — az „Utazás a föld körül“-t. Az igazgatóság nem csinál abból magának lelkiismereti skrupulust, hogy a népszinműveket ily mértékben mellőzi, s még az sem látszik őt bántani, hogy akkor sem játszat népszinművet, a mikor előre megigéri! — Félt, hogy nem lesz közönség?! Nem tudta a személyzet betanulni?! Kivánesiak volnánk tudni, mi volt az elmaradás oka s mikorra szándékozik előadását megigérni másodszor is? Különben a már egész Budapest által ismert „Utazást“ is oly lazán nyaggatták el, a hogy még soha eddig. Extemporizáltak — sületlenül pedig — annyit, akár a Suhr pojace-ai. A két főszereplő hölgy pedig, mintha csak egymás bosszantására törekedett volna, oly egyöntetlenül recitálta el mondókáit, — nem a maguk, hanem a közönség bosszuságára. Elismerést érdemelnek a szereplők belátásukért, hogy a tapsra érdemesebbnek tartották magoknál — az elefántot. Az jelent meg helyettök. — A ház egyátalán nem volt tultömve.

— Felekiné Miskolczon e hó elején vendégszerepelt, a közönség részéről rendkivüli érdeklődésben és óvácziókban részesülve. A müvésznő fellépéseinek felettébb nagy érdeket kölcsönzött már csak azon körülmény is, hogy Bulyovszkiné épen az előtt fejezte ott be vendégjátékait s igy a közönségnek alkalma nyilt élénk benyomás alatt vonni párhuzamot a két müvésznő játéka között. A miskolczi ifjuság Felekinét külön óvatiókban részesité, mely alkalommal egy emlékverset is nyujtott át a müvésznőnek, melyben egyebek között ez érdekes sorok is foglaltatnak:

„Régóta vártunk már epedve rád,
Ki ugy szeretted mindig szép hazád;
Ki nem rohanva kincs, arany után,
Hogy más nemzet nyujtson babért talán;
A dicsvágy tőlünk el nem üldözött
S itthon maradtál szerény falaink között
Megosztva jó, balsorsot egyaránt. —

Láttuk a müvészet kápráztató
Csillámait, — ügyességét meghámulók —
Ah de soha el nem ragadtatánk!
Mert érző szivünk szivre nem talált!“

— A debreczeni szinház igazgatója Sz. Prielle Cornélia asszonyt megnyerte nehány fellépésre. A müvésznő játékát már a közel jövőben megkezdi. — A „Kintornás-család“-ot ugyanaznap mikor Kecskeméten: Szegeden is előadták. Az ottani lap szerint az előadás teljesen sikerült s a darab nagy hatást keltett, bár nem is olyat, mint annak idején a „Falu roszsza.“

Irodalom.

Tudatjuk a tisztelt olvasó közönséggel, hogy Pétery Károly kitünő könyve a „Jezsuiták“-ról, szerkesztőségünkben még mindig megszerezhető 1 frtjával. Megrendelések a legnagyobb készséggel teljesittetnek.

— A „Franklin társulat“-nál megjelent: Bernstein. A természet könyve. 17—19 füzet. Egy-egy füzet ára 50 kr. E négy füzet tartalma:

XVII. füzet. Képzelmi utazás a mindenségbe II. stb. — A földpálya nagyságáról stb. — Az égi tüneményekről stb.

XVIII. füzet. A nap és az élet I. — Az élet forrása. Az erőfentartás tö vénye, Az örökmozdony és az emelty ü. — Az ugynevezett hőanyag. — A hő lénye. — Külső és belső mozgás. — Miként változik át a mozgás hővé a világürben. — A nap kihülése. — Az álló csillagok szine. — A napfoltok és a zodiacus fénye. — A teljes napfogyatkozás julius 18-án 1870. — Mit tanulhatunk a napfogyatkozásokból stb.

XIX. füzet. A nap és az élet II. — A sötét csillagok és a világür ködfoltjai. — Az üstökösök. — Az aether. — Hogy lehet megmérni a fénysugarak vegyi erejét. — A nap mint az élet előfeltétele stb.

Példatár a métermértékkel való szamoláshoz az iskolai használatra. Szerkeszté Kordos Gusztáv. Egyszersmind pótfüzet az általa szerkesztett „Módszeres utmutatáshoz.“ Ára füzve 40 kr.

Olcsó könyvtár 15. és 16-ik füzete. 15. füzet. Szerelem és hiuság. Beszély. Irta Kemény Zsigmond Füzve 30 kr. 16. füzet. Hernani. Szomorujáték öt felv.-násban. Irta Hugó Victor. Forditotta Szász Károly. Füzve 30 krajczár.

Történelmi könyvtár 18. 19. füzete. Ára egy egy füzetnek 40 kr. 18. füzet. Árpád és a magyarok letelepedése. Irta Dr. Toldy László. 19. füzet. Magyar nemzeti vértanuk. Irta Áldor Imre.

TÁVIRATOK.

Bécs, jan. 20. A haladás-párt mai ülésén Fux inditványozta, tartson a párt nehány magán értekezletet a Magyarországgal kiegyezés tárgyában. — Heilsberg inditványa, mely szerint a párt nem adhatja beegyezését Ausztriának semmi ujabb megterheltetésébe a Magyarországgal folytatandó tárgyalások alkalmából, — egyhangulag elfogadtatott, valamint Fux inditványa is, hogy a reichsrath szétoszlása előtt közös megállapodás létrehozása próbáltassék meg az alkotmánypárt különbözö árnyalatai közt.

Bécs, január 20. Az osztrák nemzeti bank mai közgyülésében felolvasott üzletjelentés hangsulyozza, hogy a bank igazgatósága már régebben megpenditette kiváltságainak Magyarországon való törvényes elismerése kérdését, mely azonban mindeddig eldöntetlen maradt. A bank igazgatósága szemben a monarchia összes jegyügye fölötti tárgyalások közelebbi megindulásával, hogy a nemzeti bank jövő alakulása fölötti értekezleteknél minden idővesztés nélkül törvényesen eljárhasson, inditványozza, hogy a közgyülés elnapoltassék s a bankbizottság felhatalmaztassék, miszerint a bankigazgatóság felszólitására az illető értekezleteken in corpore avagy kizottságilag részvegyen.

Bécs, jan. 20. A nemzeti bank közgyülése a főnebbiek után jóváhagyta az 1875. évi üzletjelentést s az osztalékot az év második felére 26 frtban állapitotta meg.

Konstantinápoly, jan. 20. A szultán egy rendeletében meghagyja az igazságügyminiszternek, hogy a reformok életbeléptetésére felügyeljen és személyesen jelenjék meg a dunai tartományokban.

London, jan. 20. A „Times“ Andrássy gróf reformjavaslataira megjegyzi, hogy nem nehéz megjelölni a határt, a meddig azt a britt kormány támogatni fogja. Nevezett lap szerint Andrássy javaslatai implicite azon nézetet fejezik ki, hogy a reformok őszintén biztositandók s egy hatalomnak sem szabad a jelenlegi ozman birodalom bármely részét is annectálni.

Bécs, január 20. Hitelrészvény 192.80 — Angol-osztrák 91.80. — ¼ Galiciai 197.75 — Lombard 114.50. — Államvasut 293.—. — Trámvay 88.50. — Rente 68.95 Hitel sorsjegy 161.50. — 1860. 112.35 — Napoleond'or 9.20— 1864. 134 — Arany 5.42 — Ezüst 105.60 — Frankfurt 56.10 — London 114.40. — Porosz pénzutalvány 56.90. — Unio-bank 74.—. — Török sorsjegy 24.75. — Alt. épitő-bank 8.—. — Angol épitőbank 22.25. Magyar földhitel —.—.

KÖZGAZDASÁG.

Gabnaüzlet. Budapest jan. 20. A magas vizállás miatt malmaink ma nagyon tartózkodók maradtak s csak néhány kisebb tétel buza kelt el változatlan árakon. Egyéb gabnafajok szintén csak lanyhán keltek s hivatalos jegyzéssel kötések nem történtek.

Határidőre történt egy kötés: 2500 mm. buza ára, tavaszra 9.50-jával. Zárlati árjegyzések: buza, tavaszra 9.40—9.50; zab tavaszra 8.50—8.57; tengeri, bánsági május—juniusra 5.20—5.25; egyéb vidéki 4.90—4.95.

Értéktözsde. Noha külföldről magasabb árfolyamok érkeztek, a forgalom kis terjedelmü maradt, helyi értékekben ma is a kinálat maradt tulsulyban és csak egyes értékeknél lehetett csekély javulást tapasztalni. Befektetési értékek valamivel lanyhábban keltek, valuták nem változtak.

Az előtőzsdén osztr. hitel részvények 193 és 193.30 között mozogtak. A déli tőzsdén pedig 193.10-en maradtak, municzipalis részvények 9.50-en adva 9⅝-ra tartva, pesti keresk. bank részv. 755 a. 760 t.; budapesti kézmüves bank részvények 50-en kinálva voltak, angol-magyar bank részvények 37-en, fővárosi takarékpénztár részv. 120-on, közp. t. p. részvényeket 75-ön vásároltak, külvárosi t. p. részvényeket 50-en kináltak. Pesti közuti vasut-részvényekből 190-en eszközöltetett kötés, Unio viszontbiztositó részv. 62-el keresettek voltak.

Magyar vasuti kölcsön kötvények 74½-en, porosz pénztári jegyek 57-en keltek

Időjárás. Lanyha ködös idő; légmérséklet reggeli 7 órakor — 4.5 C.

Vizállás. Budapesten jan. 20-án 4.83 méter, 9 centimeter növekedés. — N. Maros a viz folyását nő, 4.08. — Uj-Szőny 19-én a viz nő, a Duna Komáromig be van fagyva. — Promontor 19-én vizállás 4.98, növekszik.

A kincstári bérlők bérhátraléka. A „N. Hirlap“ teljes névsorát közli azon állami bérhátralékosoknak, kiknek bérhátraléka 1874. végével többet tett 10,000 frtnál: A tokaji uradalomban: Bényei Bálint 13,201 frt, Weisz Kálmán 11,233, Czubber Salamon 12,600. — A diósgyőriben! Sugár Dávid 15,480, Glater Albert 10,677. — Az ungváriban: Pollácsek Adolf örökőse 22,182. — A bustyaházaiban: Visk koronaváros 16,255, Técső koronaváros 10,574. — A bocskoiban: Breban Mózes és ifju Kahán Lébis 12,947. — A vajdahunyadiban: b. Nopcsa Ferencz 27,000, Másvilági Izsák 12,416, Borbáth Antal 11,161. — A pécskai és kovácsházaiban: Apácza telepitvény 27,104, Magyar Bánhegyes 17,655, Kishalmi Mihály 12,099, Mály Gedő 20,155, Pain Vilmos 11,040, Simon Ignácz 19,707, Haasz Antal 17,371, Gorovey Kristóf 10,996, Ehlak tabanhegyes telep 10,803, Lukács József 38,788, Oppenheim L. fiai 17,303, Guttmann Mór 44,736, Trajtler Lajos 17,457, Dániel Béla 14,581, Berger Mór 16,023, Novák Dániel 22,893. Schuch János 12,046, Berger Vilmos 36,611, Bodzás telepitvény 40,223, Dumiratos telepitvény 12,817, Alberti telep 12,071, Nagymajláth telep 41,374, Horovicz Adolf és Guttmann M. 11,632, Máy Károly 32,295, Guttmann Mór 17,046, Dobsa Nándor 20,939, Harsányi Sándor 20,366. Plon Jakab 15,258, Földvár telepitvény 85183, Nagykamarás telep. 86938, Almáskamarás telep. 57,502, Királyhegyes telep. 36,592, Palotai szellérek 13157, Mednyánszky háza 30,233, Kisiratos telep. 44,785, Gaal Ferencz 16,403, Vertán Lajos 16,640, Kunágota telepitvény 13,367, Németpereg telep. 15,891; Pitvaros telep. 51,073, Ambroszfalva telep. 20,204, Korek György 19,345, Pauli Bálint 17,849, Kabdebo Zsigmond 15,213, Hoffbauer Sándor 14,039, Rolkó Sándor 16,039, Jakabfy Alajos 16,677, Mező-Kovácsháza telep. 121.315, Reformat. Kovácsháza 18,618, Tóth-Kovácsháza 18,193, Rosenthal Simon 10,833, Zimándujfalu telep. község 18,732, Zimánd-köztelep. község 60,022, Német-Fakert 35,029, Magyar-Fakert 62,312, Sz.-Leányfalu telepitvény 28,074, Kovasinchegy 28,487. A lugosiban: Graffay Kálmán 11,956, Nikolics Emil 11,130. — A temesváriban: Német-Sz.-Mihály szerződéses telep. község 20,141, Huberth Samu 10.131, Kovácsi telep. község 21,165, Kis-Telep 44,350, Kis-Szt.-Péter telep. 00,284, Kétfél 22,855, Majláthfalva telep. 274,055, Deutsch Bertalan 10,391. — A rékásiban: Belinci község 11,111, gr. Schmeter Rezsö 20,400, Schak Fülöp 12,068. — A dentaiban: Kadelburg Illés és fia 12,594, Scheuch C. W. 105 ezer 345, gr. Pejacsevics K. 17,813, Brunner Simon 10,210, Denta község 22,741, gr. Pejacsevics K. 12,117, b. Ambrózy Bela 14,679, Kamra-Szt.-György község 19,176, Kodits Sándor 16,810, Kori János és társa 10.493, Prepeliczai Béla, Hubert Samu és Rosenberg József 12,479, Huberth Samu 76,417, N.-Margitta község 39,760, Schreier József és Berger Adolf 65,600, Szt.-János község 39,264, Friedmann Ignácz és Adolf 75,258, Schwarcz és Eberhardt 10,310. — A csatádiban: Schulhof Gyula 12,967, Német-Szt.-Mihály telep. 11,061, Ujhely telep. 10,345, Schulhof Gy. 17,911, Csebre község 10,391, Román-Szt-Mihány közs. 29.765, Német-Szt-Mihály telep. 105,773, Ujhely telep. 16.045, Aurelház telep. 21,382, Rozenzweig J. 10,148. A szöreghiben: Kubekhaz telep. 77,578, Ó-Szt.-Iványtelep. 38,366, Keglevitsház 16,717. Ó-Boglár 12,729. — A nagy-kikindaiban: N.-Kikinda kiváltságos kerület 198,324. — A nagy-becskerekiben: Nagy-Becskerek 40,297, Bogdanovics testvérek 505,821. — A palánkaiban: Nikolics Döme 21,000, Tovarisova község 25,136, Hódsághi közs. 10,300, Szilbás közs. 67,924. — A kula-ó-becseiben Hoffmann József 11,896, Hercz Ferencz 32,931. — Az apatinbaracskaiban: Weichinger József 16,177, Spitzer Károly 27,330. — Az ó-budaiban: Bokodi Mihály és társai 12,244, Hubay Ferencz 14,375, Szathmáry Mihály és társai 16,747, Szolnok város 17,512. Pest város 10,958 frt.

Kivonat a „Budapesti Közlöny“

(jan. 20-iki számából.)

Árverések: Pécs febr. 26. márcz. 28. Bayer Henrik ingatlanai. — Budapest febr. 17. a nemzeti tornaegylet őszutczai háza. — Limbach (Pozsony) febr. 28. márcz. 29. Kreutz János hangszerész ingatlanai. — Budapest márcz. 14. apr. 27. b. Atzél Béla bécsi utczai háza. — Pozsony febr. 23. Cservinka Karolina ingatlanai. — Magyarfalva (Pozsony) febr. 11. Lőv Beer Miksa jószágai. — Keő (Baranya) febr. 25. márcz. 27. Marics va háza. — Almás (Torna) febr. 16. márcz. 17. Simon Pál birtoka. — N. Abony febr. 9. márcz. 10. Majerszky Imre háza s telke. — Kecskemét febr. 21. márcz. 21. Tasi András birtoka. — Karczag márcz. 21. apr. 29. Laczka László birtoka. — Dobri (Zala) febr 28. márcz. 28. Benki Andrásné ingatlanai. — Hévizgyörk febr. 28 márcz. 28. Eisenbarth Ferenczné ingatlanai. — Szathmár jan. 27. Gróza István fekvőségei. — Kecskemét febr. 12. márcz. 13. Józsa János ingatlanai. — Budapest márcz. 20. mj. 5. Bottlik István 30,326 frtos nyulutczai háza. — Budapest febr. 15. Fischer Netti ujpesti háza. — Malomárka (Zólyom) febr, 14. márcz. 15. Weihrauch Márton ingatlanai. — Uj-Pécs febr. 21. márcz. 21. Beha Amalia birtoka. — Maglód márcz. 20. apr. 20. özv. Fáy Ferenczné nemesi birtoka. 17,143 frt. — N. Szeben márcz. 17. apr. 21. Hagyi György. — Pécs márcz. 4. apr. 4. Hengel Borbála háza. — H. Radvány (Bereg) márcz. 21. apr. 21. Kovács Jánosné ingatlanai.

Csőd. Lázár Tivadar nagyváradi ügyvéd ellen; bej. jan. 31-éig; perügy. Darvassy Sándor.

Nemzeti szinház. Pénteken, jan. 21-én. „A fösvény.“ Vigjáték 5 felvonásban. Moliére után Kazinczy Gábor.

Népszinház. Péntekön, január 21-én. „Utazás a föld körül 80 nap alatt.“ Látványos szinmü énekkel és tánczczal.

Felelős szerkesztő: **Csávolszky Lajos.**

SUHR O. lovardája

a sugár-úton.

Ma, pénteken, január 21-án, esti 7 órakor

nagy előadás

a magasabb mülovaglásban, lóidomitásban és bámulatot gerjesztő testgyakorlatban.

Először:

Katalin a rablóvezérnő.

Nagy történelmi, drámai, látványos némajáték 3 felvonásban tánczok-, fegyvergyakorlat- és viadalokkal lóháton és gyalog; előadva 150 személy által, nagy zárképletekkel.

1. felv. játszik a theresianai hegyek között, 2. felv. a római börtönben, 3. felv. a római corson. A némajátékban különösen kitüntetendik magukat a hölgyek; Gnato Paulina, Francsis, a kis Theresa; továbbá a Price és Felix család, s Christens, Stefan, Verania és Suhr Albert urak. Vendéglőről a legjobban van gondoskodva.

Vasárnap 2 előadás. Első 3½ órakor mérsékelt helyárak mellett, a második este 7 órakor rendes helyárak mellett.

Tisztelettel

SUHR O.

lovardai igazgató.

Nyilvános köszönet.

Számos pártfogóim, barátaim és ismerőseim részéről élvezett bizalomért köszönetemet nyilatkoztatván, tisztelettel jelentem, hogy barátom és pártfogóm **Dr. MITTELMANN** halála következtében (miután annak fogorvosi- és fogmüi intézete megszünt) ebeli foglalkozásaimat **Dr. GLÜCK fogorvosi és fog-mütani intézetében, (országut 49. szám I. emelet** folytatni fogom.

További nagybecsü bizalomért, melyek megfelelni mindenkor fő törekvésem leend, esdvén, maradok kiváló tisztelettel

Appel M.
fog mütudó.

!! Fontos háziasszonyok, családok, vendéglősök, !! kórházak, fürdő- s egyéb intézetek számára.

Szobatisztitó segélye nélkül

csekély fáradság mellett, könnyüséggel, jutányosan **legszebb és legtartósabb fényt nyernek mindennemü puha szobapadlók** a nálunk bizományi raktárban létező eredeti és valódi

Wischin V. szobapadló-fénypépje

által. Ezen amerikai rugany-olvadékból készült fénypép meleg vizben lesz felolvasztva, meg melegen a szobapadlóra kenetik, és megszáradván, kefe, sőt esetleg egy durva ronggyal dörzsöles által eddig el nem ért szépségü, hónapokig tartó fényt idéz elő.

A fénypép hat különféle szinben készittetik és rendelhető meg, 1. 1½, 2. 2½, 3. 4. szám

halvány, világos, aranyszinü, világosbarna, sötétbarna, vörösbarna.

Egy { középnagyságu szobának / elegendő doboz ára } csak 90 krajczár.

A felkefélést lenyegesen könnyitő, több szobával biró családoknak, vendéglősöknek sat. igen ajánlandó uj találmányu **husz font sulyu gépmüves kefe, darabja 7 frt 50 kr.**

Elenyészhetlen bélyegző-ténta

és fehérnemü bélyegző betük és számok, melyek segélyével olcsón, gyorsan, örök időre bélyegezhetni nagyobb számu fehérneműt.

1 darab bélyegző-betü, latin vagy góth irásban 50 kr.
1 rend szám, 0—9 kisebb 90 kr., nagyobb 1 frt 20 kr.
Minden rangu koronák darabja 50 kr.
1 plenszelenze bélyegzőpárnával és ecsettel 85 kr, párnа maga 20 kr.
1 üveg elenyészhetlen bélyegző-ténta 1 frt.

Sodrony étel-borítók, étkek és édességek a gömbölyü és tojásdad alakunak, nagyságukhoz arányiag 45, 50, 60, 75, 85 krtól 1 frt 80 krig darabja.

LABONE H-féle bleu d'argent pur, kitünő francziát, hanem sárga- vagy vörösréz tárgyakat is tartósan pár percz alatt megezüstölhetni, minélfogva legalkalmasabb asztalkészletek, gyertyatartóknak s egyéb ezüst és ezüstöit házi eszközöknek eredeti uj fényüket visszaadni. 1 eredeti doboz ára frt 1.25. Ajánlják

KERTÉSZ és EISERT Budapesten, Dorottya-utcza 2.

Irásbeli megbizások gyorsan teljesittetnek. Arjegyzékek bérmentve.

Végeladás

csak 10 napig még!

Miután flórenczi gyárunk részéről nagy küldeményt vettünk mindenféle szép czikkekből, mint: görög, etruriai, pompejii izlésben flórenczi márványból és alabostromból készült alakokat és diszedényeket, — végeladásunkat nagyban és kicsinyben, a gyári árak alatt, még **10 napra kiterjesztettük**, mihez a főváros igen t. közönségét ezennel meghivjuk,

MARIO GOTTI,
Dorottya-utcza 5-ik szám.

Britannia-ezüst

az egyetlen ércz, mely ezüstfehér szimét maradandón megtartja, s Angolországban csaknem minden finomabb háztartásban taiálható, mert épen oly jó mint az ezüst, s ára majdnem csak egy huszadrésze a valódi ezüst árának. A valódi britannia-ezüst az alább jegyzett árakon **Bressler M. angol ércáru-raktarában: Bécsben (Stadt, Schottengasse 9)** kapható és pedig

1 db. **kavés kanál** 10, 15, 20, 25, 30, 40, 45 kr,
½ tczt. „ „ 60, 80 kr, 1 frt, 1.20, 1.50, 2 frt.
1 db. **evőkanál** 30, 35, 40, 45, 50, 60 kr; — ½ tczt. 2 frt, 2.50, 3, 3.50 frt.
1 pár **kés és villa** (ezüstnyél) csak 80 kr; ½ tczt. csak 4 frt.
1 db. **thea-szürő** 30, 40, 50, 60, 80 kr, 1 frt, nyéllel vagy anélkül.
½ tczt. **étszer-rács** (Esszeugrastl) csak 2.50; — ½ tczt. **tojáspatack** 2 fat.
½ tczt. **asztalkendőtartó** 2 frt 50, — 1 **bors-szóró** 60 kr.
1 db. **czukorszóró** 80, 90 kr. 1 frt; — 1 **kézl gyertyatartó** 60, 80 kr, 1 frt, 1 frt. 50 kr.
1 pár **nagy finom gyertyatartó** 3 frt, 3.58, 4, 4.50, 5, 6 frt; — ½ tczt. **csemege-étszer** 3 frt 50 kr.
½ tczt. **gyerek-kanál** 1.50, 2, 2.50; — d.. **tejes kanál** 60, 80 kr, 1 frt, 1.20, 1.50; — 1 db. **leveses kanál** 1.20, 1.50, 1.80, 2, 2.50, 3 frt.
1 db. **tálcza** 8″, 90 kr. — 10″ 1 frt 20, — 12″ 1.50, — 14″ 2 frt, — 16″ 2.50, — 18″ 3 frt, — 20″ 3 frt 50 kr.; (gömbölyü, tojásdad vagy négyszögü alakban.) — **Thea-teriték** két személyre 15 frt, — négy személyre 18 frt, — hat személyre 21 frt, — 8 személyre 26 frt. Mind-e czikkek bámulatos olcsó áron.

Megrendelések a vidékről **„Bressler M. angol ércáru raktárába, Bécsben, (Stadt, Schottengasse 9.)** intézendők, s ezek postafordultával, utánvéttel eszközöltetnek.

Kivánatra egyes darabok is küldetnek, hogy az áru kiválóságáról mindenki meggyőződhessen. — 100 frtra menő vásárlásánál 10% engedtetik el.

Képes árjegyzékek igyen bérmenteten küldenek. 178

Dr. Handler Mór

orvos-, sebésztudor, szülész és szemész

gyógyit gyökeresen fényes és tartós siker biztositása mellett mindennemü

titkos betegségeket

1) az **önfertőzésnek** minden következményeit, ugymint

magömléseket,

az ingerlékeny gyengeséget, az ondófolyást, különösen a

tehetetlenséget

(elgyengült férfierőt);

2) **hugycsőfolyásokat** (még oly idülteket is), **a nemzőrészek bujakóros fekélyeit** és **másodrendü bujakórt** minden alakjaiban és elcsufitásaiban;
3) **hugycsőszükületeket:**
4) friss és idült nyákfolyásokat **nőknél**, az ugynevezett **fehérfolyást**, és az onnan eredő

MAGTALANSÁGOT;

5) **bőrkiütéseket;**
6) **a hugyhólyag betegségeit** és **mindennemü vizelési nehézségeket.**

Rendel naponként: délelőtt 10 órától 1-ig, délután 3 órától 5-ig, és estve 7 órától 8-ig.

Lakik: Pesten, belváros, kigyó-utcza 2-ik szám a. kigyó- és városház-utcza sarkán. (Rottenbiller-féle házban) I. emelet, bemenet a lépcsőn.

Dijjal ellátott levelekre azonnal válasz adatik és a gyógyszerek megküldetnek.

26

Budapest, 1876. Nyomatott Vodianer F.-nél.